

EKONOMIHÖGSKOLAN
Lunds universitet

Institutionen för handelsrätt

Daniel Nilsson

**Är WTO:s sanktionssystem effektivt
med hänsyn till handelskonflikterna
mellan EU och USA?**

Uppsats för Lars-Gunnar Svensson HT 2004

HAR 162 Kandidatuppsats i skatterätt 10 poäng

FÖRKORTNINGAR	1
1 INLEDNING.....	2
2 WORLD TRADE ORGANIZATION	3
2.1 FRÄMJANDET AV EN GYNNSAM INTERNATIONELL HANDEL	3
2.2 WTO:S ORGANISATION	4
2.3 WTO REGLERAR VÄRLDSHANDELN GENOM AVTAL	4
2.4 WTO:S GRUNDLÄGGANDE HANDELSREGLER	5
2.5 UNDANTAG FRÅN WTO:S GRUNDLÄGGANDE HANDELSREGLER	6
3 FOLKRÄTTENS BETYDELSE FÖR MELLANSTATLIGA TVISTER.....	7
3.1 STATERS RÄTTIGHETER OCH SKYLDIGHETER	7
3.2 STATERS FRIVILLIGA UNDERKASTELSE GENOM TRAKTATER	7
3.3 LÖSNING AV INTERNATIONELLA TVISTER	8
4 MELLANSTATLIGA AVTAL OCH INTERNATIONELL TVISTLÖSNING	8
5 TVISTLÖSNING INOM WTO	9
6 VERKSTÄLLIGHET & SANKTIONER INOM WTO	10
7 HANDELSKONFLIKTER MELLAN EU OCH USA.....	12
7.1 BANANKONFLIKTEN 1993-2001.....	12
7.2 STÅLKONFLIKTEN 2002-2003	13
7.3 KONFLIKTEN OM OTILLÅTEN EXPORTSUBVENTION 1971-2004	13
7.4 KONFLIKTEN OM ANTIDUMPNINGSTULLAR 2004-2005 (PÅGÅENDE TVIST)	15
7.5 KONFLIKTEN OM HORMONBEHANDLAT KÖTT 1995-2005 (PÅGÅENDE TVIST)	15
8 HANDELSPOLITIK & RÄTTSSÄKERHET.....	16
8.1 INTERNATIONELL KONKURRENS OCH DEN NATIONELLA SJÄLVBESTÄMMANDERÄTTEN	16
8.2 DEMOKRATI & INFLYTANDE	17
8.3 GLASHUSPROBLEMATIKEN	18
8.4 ANTAGANDE OCH PREJUDIKATVERKAN	18
8.5 LEGITIMITET & SYSTEMETS ACCEPTANS	18
9 PROTEKTIONISM ELLER FRIHANDEL.....	19
9.1 PROTEKTIONISTISK HANDELSPOLITIK	19
9.2 PROTEKTIONISM STRAFFAR SIG	20
10 WTO:S SANKTIONSSYSTEM I EN FÖRÄNDERLIG OMVÄRLD.....	20
10.1 EU & USA - Två starka handelsparter	20
10.2 KONFLIKTLÖSNING OCH HANDLINGSDIRIGERING	21
10.3 HANDELSKONFLIKTERNAS BETYDELSE	21
10.4 SANKTIONSSYSTEMET UR ETT TIDSPERSPEKTIV	22
10.5 RETALIATIONSÅTGÄRDER OCH OFÖRENLIGHET MED GLOBAL FRIHANDEL	22
10.6 MÖJLIGHET TILL SKADESTÅNDANSPRÅK	23
10.7 BEHOV AV HANDLINGSDIRIGERING	25
10.8 MÖJLIGHETER TILL ENSKILDAS TALERÄTT OCH NATIONELLA DOMSTOLARS BEHÖRIGHET	25
10.9 GLOBALISERING OCH BEHOVET AV DIREKT TILLÄMPLIGHET	27
11 SLUTANALYS.....	28
KÄLLFÖRTECKNING	29

Förkortningar

AB	Appellate Body
DSB	Dispute Settlement Body
DSU	Dispute Settlement Understanding
ETI	Extraterritorial Income Regime
FSC	Foreign Sales Corporations
GATS	General Agreement on Trade in Services
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade
IMF	International Monetary Fund
MGN	Mest-Gynnad-Nation
NAFTA	North American Free Trade Agreement
SPS	Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures
TRIPS	Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights
WTO	World Trade Organization

1 Inledning

Dagens internationella handel präglas starkt av idén om frihandel. Det protektionistiska tänkandet har övergivits och istället har, genom WTO:s regelsystem, gemensamma internationella regler införts till förmån för internationell handel. Trots internationella överenskommelser om frihandel och hot om retaliationsåtgärder har emellertid medlemmar i WTO vid upprepade tillfällen infört handelsåtgärder med starka protektionistiska inslag. EU och USA är världens två största ekonomier och handeln mellan dem är världens största bilaterala handelsförbindelse. Trots att bägge parter betonar vikten av frihandel och stärkningen av WTO:s ställning har de varit inblandade i en rad handelskonflikter. Mellan 30 och 40 tvister per år anmäls till WTO¹ och av dessa klaras hälften upp mellan parterna själva. USA har varit den flitigaste anmälaren medan EU² har varit den motpart som oftast varit föremål för undersökning.³ På grund av EU:s och USA:s omfattande internationella handel får dessa aktörer en mycket stor betydelse för WTO. Att WTO:s regelverk respekteras och efterlevs kommer till stor del att bero på dessa aktörers agerande då dessa, på grund av sin ekonomiska och politiska styrka, har möjlighet att påverka regelsystemets utformning samtidigt som de även har stort inflytande på den internationella handeln utanför ramen för WTO:s samarbete. EU:s och USA:s val av handelspolitik måste således anses spela en mycket betydelsefull roll för den fortsatta utvecklingen av den internationella handelspolitiken och det är därför av stort intresse att fokusera på dessa aktörers agerande vid en analys av WTO:s sanktionssystem.

Syftet med förevarande uppsats är att utreda och analysera huruvida WTO:s sanktionssystem är ett effektivt⁴ och fullt fungerande system eller om det kan anses vara i behov av förändring och i så fall vilken riktning som skulle anses önskvärd. För att bedöma effektiviteten hos ett rättssystem måste fokusering rimligen ske på rättssystemets legitimitet och dess möjlighet att erbjuda avskräckande åtgärder, det vill säga dess sanktionsmöjligheter. Det är vidare av stor vikt att analysera handelskonflikter som inträffat då dessas tillkomst och lösning kan fungera som en slags utvärdering av hur systemet fungerar. De handelskonflikter som bedöms vara särskilt intressanta är de som uppkommit mellan EU och USA på grund av att dessa aktörer kan anses ha en särskilt stor betydelse för WTO:s framtida utveckling.

Förevarande uppsats skrivs inom ämnet skatterätt och anledningen till detta är främst att WTO reglerar förekomsten av tullar och liknande handelshinder vilka brukar klassificeras som skatter.⁵ Dessutom tillkommer inslag av både folkrätt, nationalekonomi samt rättsekonomi. Den tilltänkta målgruppen är främst läsare med grundläggande kunskaper i ämnena juridik och nationalekonomi. I uppsatsen ges endast en mycket översiktlig bild av WTO:s rättssystem

---

¹ http://www.eu-upplysningen.se/templates/EUU/standardRightMenuTemplate_2547.aspx

² I uppsatsen används vid ett flertal tillfällen EU synonymt med EG, EU-kommissionen samt ministerrådet.

³ http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_status_e.htm

⁴ Med effektivitet menas i denna uppsats rättslig effektivitet med den betydelsen att ett system av regler och normer på ett fungerande sätt respekteras och efterlevs.

⁵ Till gruppen skatter brukar räknas direkta skatter, indirekta skatter samt tullar.

och intresserade läsare uppmanas därför att på annat håll söka en grundligare kunskap om WTO:s system och regelverk. Denna uppsats fokuserar istället på internationell handelspolitik och rättsutveckling i ljuset av avtalen och konflikterna relaterade till WTO.

Uppsatsen syftar inledningsvis till att klargöra rättsläget vilket sker genom en klassisk positivistisk rättsdogmatisk metod. Större delen av uppsatsen baseras emellertid snarare på en mer normativ metod där uppkomna konflikter får fungera som en utvärdering av systemet och här får rättsutveckling och legitimitet ett stort utrymme. Uppsatsen inleds med en beskrivning av WTO och dess rättssystem. Därefter förs en diskussion kring folkrätten och dess betydelse för WTO. Efter en generell bedömning av det internationella rättsläget beskrivs tvistlösnings- och sanktionsförfarandet inom WTO och detta åtföljs av en redogörelse för fem handelstvister mellan EU och USA. Slutligen analyseras sanktionssystemet och dess förhållande till de tvister som uppstått mellan EU och USA.

2 World Trade Organization

2.1 Främjandet av en gynnsam internationell handel

Vid andra världskrigets slut möttes förhandlare från de allierade länderna för att diskutera hur de kunde upprätta ett ekonomiskt regelverk som skulle säkra en framtida stabil och tillväxtbefrämjande utveckling. Detta mynnade ut i att de två institutionerna Världsbanken och Internationella Valutafonden IMF grundades. Man drog också upp planer för International Trade Organization, som skulle verka för frihandel och ökat handelsutbyte men denna organisation blev aldrig verklighet då senaten i USA inte accepterade organisationen. Kvar blev enbart ett försteg vid namn GATT (Allmänna tull- och handelsavtalet).⁶ Detta avtal trädde i kraft 1948⁷ och från början deltog 23 länder.⁸ Staternas syfte med GATT var att gemensamt agera för tullsänkningar och därmed bryta den era av protektionistisk politik som dominerat mellankrigstiden. I takt med att allt fler länder anslöt sig till GATT kom det snart att etablera sig som ett internationellt regelverk för internationell handel.⁹ Uruguayrundan som avslutades 1994 var den åttonde och sista förhandlingsrundan inom GATT¹⁰ och denna runda ledde fram till bildandet av Världshandelsorganisationen WTO¹¹ (World Trade Organization).¹² WTO bildades som en fastare organisation för olika internationella handelsavtal med syftet att främja en gynnsam internationell handel samt motverka att länder diskrimineras. Dessutom är WTO ett forum för förhandlingar och har särskilda regler för hur

---

⁶ http://www.diakonia.se/files/fokus_pa_handel2.pdf

⁷ "Preface" till GATT (1947)

⁸ "Preamble" till GATT (1947)

⁹ http://www.diakonia.se/files/fokus_pa_handel2.pdf

¹⁰ <http://www.regeringen.se/sb/d/2654/a/14545>

¹¹ Organisationen trädde ikraft den 1 januari 1995 och kom att bli mycket mer omfattande än GATT genom att en mängd områden tillfördes.

¹² Final Act Embodying the Results of the Uruguay Round of Multilateral Trade Negotiations

handelstvister ska lösas.¹³ Som organisation fick WTO en mycket fastare form än vad GATT hade haft och mycket större befogenheter genom de så kallade tvistlösningsprocesserna.¹⁴

2.2 WTO:s organisation

WTO har idag 148 medlemsländer¹⁵ och EU är med i WTO både genom EG och genom medlemsländerna.¹⁶ Detta innebär att EG och dess 25 medlemsstater representerar 26 stycken rättsliga aktörer med egna rättigheter och skyldigheter. EG har emellertid kommit att föra talan i de flesta tvisterna såväl för EU som för dess medlemmar. Anledningen till att EG har kommit att föra talan torde vara att medlemsstaterna i EU tillämpar en gemensam handelspolitik med bl. a. gemensam tulltaxa.¹⁷ Både USA och EG, med dess dåvarande medlemsstater, har varit medlemmar i WTO sedan den 1 januari 1995 då organisationen bildades.¹⁸ Högsta beslutande organ i WTO är Ministerkonferensen vilken utgörs av medlemsländernas handelsministrar. Allmänna Rådet fungerar som högsta kontinuerligt arbetande grupp inom WTO och består av sakkunniga tjänstemän från medlemsländerna. Under Allmänna Rådet lyder WTO:s tvistlösningsorgan DSB. Om ett medlemsland har klagomål på något annat land och anser att det bryter mot de skyldigheter som WTO-medlemskapet medför, är det tvistlösningsorganet som hanterar dessa tvister inom ramen för WTO. Formellt har varje land var sin röst om omröstningar skulle ske.¹⁹ I praktiken har man dock ännu aldrig röstat i WTO utan alla beslut har tagits med konsensus.²⁰

2.3 WTO reglerar världshandeln genom avtal

WTO reglerar handeln mellan sina medlemsländer utifrån de avtal som länderna gemensamt har ingått. De multilaterala avtal som är gemensamma för alla WTO-länder är det allmänna tull- och handelsavtalet (GATT), avtalet om tjänstehandel (GATS), avtalet om immaterialrätt (TRIPS) samt avtal om textilier och jordbruk.²¹ Utöver dessa avtal finns det andra så kallade plurilaterala avtal som endast omfattar en del av medlemsländerna i WTO.²² GATT-avtalet innehåller regelsystemet för handeln med varor och ett centralt element i GATT utgörs av tullbindningar. Genom dessa skapas en stabil och förutsägbar grund för handeln. Under de 50

---

¹³ Artikel II "Scope of WTO" & artikel III "Functions of the WTO" Agreement Establishing the World Trade Organization

¹⁴ http://www.diakonia.se/files/fokus_pa_handel2.pdf

¹⁵ WTO hade 148 stycken medlemmar den 13 oktober 2004 enligt http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm

¹⁶ EU kan till skillnad från EG inte formellt vara medlem av en organisation vilket beror på att EG, men inte EU, enligt EG-fördraget är en juridisk person http://www.eu-upplysningen.se/templates/EUU/standardRightMenuTemplate_2547.aspx

¹⁷ Artikel 23 & 26 EGF

¹⁸ http://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/european_communities_e.htm & http://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/usa_e.htm

¹⁹ Artikel IV "Structure of WTO" Marrakesh Agreement

²⁰ http://www.diakonia.se/files/fokus_pa_handel2.pdf

²¹ Artikel II st 2 "Scope of the WTO" Marrakesh Agreement

²² Artikel II st 3 "Scope of the WTO" Marrakesh Agreement

år som avtalet varit i kraft har tullnivåerna minskat betydligt framförallt i i-länderna. I takt med att tullarnas betydelse har minskat har andra handelshinder fått ökad betydelse, vilket föranlett behov av reglering i GATT.²³ Förutom att införa tullsänkningar innehåller GATT även förbud mot kvantitativa och tekniska handelshinder samt regler om ett avskaffande av exportsubventioner.²⁴ Tjänstesektorn utgör en väsentlig del av den moderna och effektiva ekonomin och det var därför av stor betydelse att man i Uruguayrundan lyckades förhandla fram ett världsomspännande regelverk för handeln med tjänster.²⁵ GATS-avtalet består av tre huvuddelar. Första delen utgörs av ett ramavtal med generella förpliktelser. Andra delen består av nationella bindningslistor med åtaganden om marknadstillträde och nationell behandling för varje tjänstehandelssektor, inklusive listor över undantag från mest gynnad nationsprincipen. Den sista delen består av annex och ministerbeslut som rör speciella förhållanden. I praktiken innehåller GATS med dess bindningslistor och bilagor inte några utfästelser om nya liberaliseringsåtaganden.²⁶ Genom att underteckna avtalet har de deltagande länderna dock förbundit sig att inte införa några nya begränsningar för marknadstillträde.²⁷ Genom TRIPS utsträcks grundläggande WTO-begrepp som mest gynnad nationsbehandling och nationell behandling att gälla även på det immaterialrättsliga området. Medlemmarna åläggs att i sina nationella rättsordningar införa vissa förfaranden så att det blir möjligt att vidta effektiva åtgärder mot immaterialrättsliga intrång.²⁸

2.4 WTO:s grundläggande handelsregler

WTO bygger på principen att alla länder måste komma överens och skriva under allt som ska ingå i ett nytt avtal. Denna princip brukar kallas ”single undertaking” – allt eller inget.²⁹ I detta skiljer sig WTO från GATT där det var möjligt för länder att välja att inte skriva under vissa delar eller förhandla fram enskilda undantag från de generella avtalen. Ett centralt syfte för WTO är icke-diskriminering, d.v.s. att samma spelregler ska gälla för alla medlemmar oavsett storlek.³⁰ För detta ändamål har de två viktiga principerna ”mest gynnad nationsprincipen” (MGN) och principen om nationell behandling ställts upp. MGN-principen innebär att varje fördel som ett medlemsland i WTO ger till något annat medlemsland också ska tillfalla alla andra medlemsländer.³¹ En sådan fördel kan till exempel gälla sänkningar av tullsatser och avgifter eller undantag från tvingande regelverk.³² Principen om nationell

²³ <http://www.regeringen.se/sb/d/2654/a/14545>

²⁴ Agreement on Technical Barriers on Trade, Artikel XI ”General Elimination of Quantitative Restrictions” & Artikel VI ”Anti-dumping and Countervailing Duties” & artikel XVI ”Subsidies” GATT

²⁵ <http://www.regeringen.se/sb/d/2654/a/14545>

²⁶ <http://www.regeringen.se/sb/d/2654/a/14545>

²⁷ Artikel XVI ”Market Access” GATS

²⁸ Artikel 2 ”Nature and Scope of Obligations”, artikel 3 ”National Treatment” & artikel 4 ”Most-Favoured-Nation Treatment” TRIPS

²⁹ Artikel II ”Scope of the WTO” Agreement Establishing the World Trade Organization & stycke 4 Final Act Embodying the Results of the Uruguay Round of Multilateral Trade Negotiations

³⁰ http://www.diakonia.se/files/fokus_pa_handel2.pdf

³¹ Artikel I ”Most-Favoured-Nation Treatment” & artikel III ”National Treatment on Internal Taxation and Regulation” GATT

³² <http://www.regeringen.se/sb/d/2654/a/14545>

behandling innebär att importerade varor måste ges en minst lika gynnsam behandling som likadana inhemska produkter, vad gäller beskattning och olika regleringar.³³ Man kan således ge gynnsammare villkor till utländska företag och produkter än till inhemska.

2.5 Undantag från WTO:s grundläggande handelsregler

Det finns ett par betydelsefulla undantag från WTO:s grundläggande regler. MGN-principen kan åsidosättas om industriländer ger särskilda tullförmåner åt utvecklingsländer.³⁴ Under vissa förutsättningar behöver MGN-principen inte heller tillämpas för regionala handelsavtal. För att ett regionalt handelsavtal, som till exempel EU:s tullunion, ska tillåtas enligt WTO:s regler ska syftet med avtalet vara att underlätta handeln mellan de deltagande länderna snarare än att försvåra för andra länders tillträde till de deltagande ländernas gemensamma marknad. GATT-avtalet kan även tillåta upprättande av regionala tullunioner och frihandelsområden såsom NAFTA.³⁵ En förutsättning är emellertid att tullar och andra handelshinder gentemot länder utanför samarbetet inte får öka i sin helhet som ett resultat av att en tullunion bildas. De länder som deltar i samarbetet måste också avskaffa handelshindren för i stort sett all handel mellan länderna.³⁶

Om importrestriktioner skulle anses nödvändiga skall de sättas upp i form av tullar, eftersom dessa anses lättare att förhandla ner och eftersom de är mer "synliga" än andra handelshinder.³⁷ Kvantitativa restriktioner är i princip förbjudna, men vissa undantag finns. Tullnivåerna ska vara offentliga och får inte överstiga den nivå som har förhandlats fram inom ramen för WTO.³⁸ GATT-avtalet innehåller även en generell skyddsklausul som ger en stat möjligheter att vidta skyddsåtgärder vid vissa allvarliga marknadsstörningar. Denna skyddsklausul ger ett land rätt att införa högre tullar, importrestriktioner eller andra skydd om det finns risk för att landets egna producenter skadas genom en viss import.³⁹ Undantaget har i hög grad utnyttjats som skydd mot lågprisimport på textilområdet och skyddsklausulen har gett upphov till många tolkningstvister och diskussioner.⁴⁰

---

³³ Artikel III "National Treatment on Internal Taxation and Regulation" GATT

³⁴ Del IV "Trade and Development" GATT

³⁵ En tullunion har både intern tullfrihet och gemensam tulltariff utåt. Ett frihandelsområde har intern tullfrihet men varje medverkande land bibehåller sin egen tulltariff mot utomstående stater. Detta undantag kräver att tullfriheten begränsas till varor som har sitt ursprung inom området. Se Bernitz & Kjellgren sid. 172

³⁶ Artikel XXIV "Territorial Application Frontier Traffic Customs Unions and Free-trade Areas" GATT

³⁷ http://www.eu-upplysningen.se/templates/EUU/standardRightMenuTemplate_2547.aspx

³⁸ Artikel XI "General Elimination of Quantitative Restrictions" st1, artikel XXII "Consultation" & artikel XXVIII "Tariff Negotiations" GATT

³⁹ Artikel XIX "Emergency Action on Imports of Particular Products" GATT

⁴⁰ Bernitz & Kjellgren sid. 173

3 Folkrättens betydelse för mellanstatliga tvister

3.1 Staters rättigheter och skyldigheter

Stater är enligt folkrätten suveräna⁴¹ vilket innebär att de är självständiga och likvärdiga. Detta innebär att ingen stat kan utöva jurisdiktion över någon annan stat utan dess samtycke.⁴² Av detta följer även att stater har en skyldighet att respektera andra staters suveränitet och de har således ingen möjlighet att lägga sig i varandras angelägenheter. Det finns emellertid ett antal internationella regler och konventioner som stater, trots sin suveränitet, måste följa. Folkrätten består av de två regelkomplexen sedvanerätt och traktaträtt. Sedvanerätten anses binda alla stater oberoende av deras samtycke medan traktaträtten, som tillkommit genom avtal, endast binder de avtalsslutande staterna. Grunden till traktaträttens giltighet kan härledas ur satsen *avtal skall hållas* (pacta sunt servanda). Denna regel utgör en av den allmänna folkrättens grundläggande principer.⁴³ Folkrättens primära regler om staternas förpliktelser kompletteras av sekundära regler om statsansvar. Detta ansvar förutsätter att en stat objektivt sett har brutit mot en folkrättslig regel. Statens handling eller underlåtenhet skall ha medfört en kränkning av ett intresse som regeln avser att skydda. Kränkningen kan rikta sig antingen direkt mot en annan stat eller mot dennas medborgare. Statsansvar innebär en skyldighet för en stat, som brutit sina förpliktelser, att gottgöra därigenom uppkommen skada.⁴⁴ De påföljder som ett folkrättsbrott kan medföra för den ansvariga staten kan bestå i antingen skyldighet att återställa ett rubbat förhållande, skyldighet att betala skadestånd eller skyldighet att lämna ideell upprättelse.⁴⁵

3.2 Staters frivilliga underkastelse genom traktater

Det är mycket vanligt att stater ingår folkrättsliga avtal, vilka vanligtvis benämns traktater, varigenom staterna ikläder sig skyldigheter.⁴⁶ Huvudregeln är att en traktat inte utan vidare har giltighet som en del av den inomstatliga rätten. Traktater rörande sådana förhållanden som kan komma under bedömning av en stats egna domstolar eller myndigheter brukar dock ofta ges inomstatlig giltighet på ett eller annat sätt.⁴⁷ Ett undertecknande av en traktat innebär oftast ett principiellt godkännande av innehållet och att staten har för avsikt att tillträda överenskommelsen. Men för att en traktat skall bli bindande krävs att ifrågavarande stat frivilligt avger en viljeförklaring av innebörd att den vill bli bunden av traktaten.⁴⁸

---

⁴¹ En stats suveränitet är beroende av vissa uppställda kriterier såsom krav på definierat territorium, ett visst folk och en fungerande maktorganisation. Se Melander & Strömberg sid. 31.

⁴² Malanczuk sid. 118

⁴³ Melander & Strömberg sid. 10

⁴⁴ Melander & Strömberg sid. 93

⁴⁵ Melander & Strömberg sid. 95

⁴⁶ Malanczuk sid. 130

⁴⁷ Melander & Strömberg sid. 22

⁴⁸ Melander & Strömberg sid. 45-46

3.3 Lösning av internationella tvister

Folkrätten skiljer sig till sin karaktär avsevärt från den interna rättsordningen i en modern stat eftersom de metoder som folkrätten anvisar för lösning av internationella tvister utmärks av att deras användning förutsätter de tvistande staternas fria samtycke. Folkrätten saknar motsvarighet till den inomstatliga rättens obligatoriska rättskipning då ingen stat mot sin vilja kan tvingas underkasta sig en viss procedur för lösning av en internationell tvist. En stat kan emellertid på förhand förplikta sig att underkasta vissa slag av tvister ett folkrättsligt avgörande. I dessa fall brukar man inom folkrätten tala om "obligatorisk" rättskipning, trots att statens underkastelse grundar sig på dess fria samtycke.⁴⁹ Lagstiftningens funktion fylls i viss utsträckning genom internationella överenskommelser, men dessa överenskommelser blir bindande endast för de avtalslutande staterna och i kraft av deras frivilliga godkännande. På liknande sätt förhåller det sig med internationella domstolar vilka endast har domsrätt i förhållande till de stater som frivilligt har underkastat sig deras jurisdiktion. Något överstatligt organ som med tvång kan verkställa en internationell domstols domar existerar i praktiken inte. Domsverkställigheten blir i första hand beroende av att vederbörande stat frivilligt rättar sig efter domen. Den maktanvändning, som förekommer vid hävdandet av folkrättsliga anspråk, ankommer på de enskilda staterna själva. Att själv ta sig rätt är i princip förbjudet i den inomstatliga rätten, men inom folkrätten är det den enda möjlighet som står till buds för att effektivt hävda sina rättsanspråk.⁵⁰ Det finns många olika sätt att lösa folkrättsliga tvister på. Om icke-bindande tvistlösningsmetoder, såsom förhandlingar av olika slag, inte ger något resultat tillhandahåller vissa internationella avtal olika typer av skiljeförfarande och domstolsförfarande. Båda förfarandena resulterar i ett beslut taget av en utomstående part och som är legalt bindande för båda parter i målet. Emellertid krävs ett samtycke av båda dessa parter för att de skall bli bundna av beslutet.⁵¹

Önskan att undvika krig som sista utväg vid internationella tvister har lett till att en rad olika metoder för tvistlösning har bildats på traktaträttslig grund. En tvist kan lösas antingen på grundval av politiska överväganden eller genom tillämpning av folkrättsliga regler. Man kan därför skilja mellan politiska och rättsliga metoder. I stort sett skiljer sig dessa metoder från varandra genom att politiska metoder inte leder fram till något bindande avgörande medan en rättslig procedur slutar med ett avgörande som parterna i förväg förpliktat sig att respektera.⁵²

4 Mellanstatliga avtal och internationell tvistlösning

Att skapa fungerande internationella system kan vara svårt. Staterna är ofta ovilliga att överlämna makt till något överordnat organ och är också ovilliga att bli bundna av regler som begränsar statens rätt att vidta de åtgärder som den finner nödvändiga. Genom åren har det

---

⁴⁹ Melander & Strömberg sid. 133

⁵⁰ Melander & Strömberg sid. 11-12

⁵¹ Malanczuk sid. 281

⁵² Melander & Strömberg sid. 133

utvecklats olika metoder för att kontrollera att internationella avtal följs. Tre huvudsakliga metoder, vilka framförallt förekommer i de mer avancerade internationella avtalen, är internationella reglers direkta effekt, internationell övervakning och internationell tvistlösning.⁵³ Det finns många olika metoder för internationell tvistlösning. I den ena änden av skalan finns den diplomatiska förhandlingen som kännetecknas av kompromisstänkande, vaga materiella normer, frivillighet, sekretess, respekterande av staters suveränitet, avsaknad av en dömande tredje part och avsaknad av verkställighetsmöjligheter. Ett avgörande får inte heller någon prejudicerande verkan. I den andra änden av skalan finns det rättsliga avgörande som kännetecknas av normbundenhet både för proceduren och för avgörandet av sakfrågan. Det förekommer här inget kompromisstänkande utan istället meddelas ett avgörande av vem som har rätt och vem som har fel. En berörd aktör har rätt att få sin sak prövad av en dömande tredje part och dessutom tillkommer verkställighetsregler. Ett avgörande enligt denna metod får också prejudicerande verkan. Diplomatiska förhandlingar har tidigare varit helt dominerande i de internationella handelsavtalen. Med tillkomsten av GATT skedde emellertid en förskjutning åt det rättsliga hållet och WTO:s tvistlösningssystem har inneburit ett starkt närmande till ett typiskt rättsligt avgörande.⁵⁴

5 Tvistlösning inom WTO

Förutom skapandet av ett institutionellt ramverk för multilaterala handelsöverenskommelser innebär skapandet av WTO även ett helt nytt system för lösning av konflikter länder emellan, Dispute Settlement Understanding (DSU). Detta nya system har markant stärkt de legalt bindande elementen i internationella handelskonflikter.⁵⁵ En stat som anser att en annan stat har brutit mot ett WTO-avtal kan begära samråd med den avtalsbrytande staten.⁵⁶ Syftet är att parterna skall försöka få till stånd en gemensamt accepterad lösning av tvisten och förfarandet ger möjlighet till politiska kompromisser, vilket inte kan ges i lika hög grad vid ett panelavgörande. Resultatet av ett samråd är ofta positivt och många tvister löses på detta sätt.⁵⁷ Om parterna inte lyckas lösa en tvist genom samråd kan de begära hjälp av WTO för att lösa tvisten. Sådan hjälp kan ta formen av bona officia, förlikning eller medling.⁵⁸ Om varken samråd eller förhandlingar kan lösa en tvist kan en klagande part begära att en expertpanel tillsätts.⁵⁹ Den tillsatta panelen består ofta av handelsdiplomater med ekonomisk eller juridisk

---

⁵³ Seth, WTO och den internationella handelsordningen, sid. 75-77

⁵⁴ Seth, WTO och den internationella handelsordningen, sid. 80-81

⁵⁵ Malanczuk sid. 233

⁵⁶ Artikel 4 "Consultations" DSU

⁵⁷ Seth, Tvistlösning i WTO, sid. 214

⁵⁸ Artikel 5 "Good Offices, Conciliation and Mediation" DSU. Vid bona officia spelar den tredje personen en mycket begränsad roll men kan medverka till att parterna överhuvudtaget kan föra samtal med varandra. Om den tredje personen är mer aktiv, närvarar vid samtalen och kanske också lägger fram ett eget förslag så kan detta betraktas som medling. Med förlikning brukar avses att den tredje personen efter en mer utvecklad process lägger fram ett förslag till lösning. För översättning till svensk terminologi se Seth, WTO och den internationella handelsordningen, sid. 81

⁵⁹ Artikel 6 "Establishment of Panels" DSU

utbildning.⁶⁰ Det finns emellertid inget krav på att dessa ledamöter skall vara jurister,⁶¹ vilket hade kunnat ge tvistlösningen en mer domstolsliknande karaktär.⁶² Det finns heller inga regler för hur panelen skall komma fram till sin lösning. Panelen skall dock samarbeta med parterna för att nå fram till en lösning och parterna kan mycket väl nå en lösning medan panelen arbetar med tvisten.⁶³ Den färdiga panelrapporten skall sedan antas av DSB⁶⁴ och en antagen rapport blir bindande genom att berörda medlemmar är skyldiga att implementera de beslut och rekommendationer som utfärdats i panelrapporten.⁶⁵ Det finns sedan möjlighet att överklaga panelrapporter till överprövningsorganet Appellate Body (AB). I varje tvist dömer tre av organets ledamöter och parterna har inget inflytande över vilka som skall döma.⁶⁶ Ledamöterna skiljer sig dessutom från panelledamöterna genom att de skall vara juridiskt utbildade.⁶⁷ Överprövningen har således ur flera perspektiv en mer rättslig inriktning än en panelprövning.⁶⁸ En rapport från överprövningsorganet skall antas av DSB om det inte med konsensus beslutas att rapporten inte skall antas.⁶⁹ Parterna kan även begära att ett beslut skall tas genom skiljeförfarande. Skiljeförfarandet är i första hand tänkt att utgöra ett komplement till panelavgörandet, men vissa tvister kan vara mer lämpade att lösas genom detta system.⁷⁰ Det finns dock viktiga skillnader mellan de två systemen. En skiljedom måste inte antas av DSB för att bli gällande⁷¹ vilket innebär att den politiska kontrollen av avgörandet försvinner.⁷² Dessutom försvinner möjligheten till insyn och därmed intervention vid ett skiljeförfarande och det finns heller ingen möjlighet till överprövning.⁷³

6 Verkställighet & sanktioner inom WTO

En stat som anses ha brutit mot ett WTO-avtal skall vidta de förändringar som är nödvändiga för att avtalet skall kunna efterlevas. Huvudregeln är att staten själv föreslår en tid som sedan godkänns av DSB.⁷⁴ Det finns två scenarion som kan uppstå i det fall en part underlåter att uppfylla sina plikter inom denna tidsfrist. För det första kan parten helt underlåta att vidta några åtgärder. För det andra kan parten genomföra vissa förändringar men inte alla förändringar som är nödvändiga. Det kan i praktiken bli mycket svårt att avgöra när

---

⁶⁰ Seth, WTO och den internationella handelsordningen, sid. 81

⁶¹ Artikel 8 "Composition of Panels" DSU

⁶² Seth, WTO och den internationella handelsordningen, sid. 94

⁶³ Artikel 11 "Function of Panels" DSU. I denna artikel stadgas även att panelen skall göra det möjligt för parterna att utveckla en ömsesidigt accepterad lösning.

⁶⁴ Artikel 16 "Adoption of Panel Reports" DSU

⁶⁵ Artikel 19 "Panel and Appellate Body Recommendations" & artikel 21 "Surveillance of Implementation of Recommendations and Rulings" DSU

⁶⁶ Artikel 17 "Appellate Review" st1 DSU

⁶⁷ Artikel 17 "Appellate Review" st3 DSU

⁶⁸ Seth, WTO och den internationella handelsordningen, sid. 94

⁶⁹ Artikel 17 "Appellate Review" st14 DSU

⁷⁰ Seth, Tvistlösning i WTO, sid. 380-383

⁷¹ Artikel 25 "Arbitration" DSU

⁷² Seth, Tvistlösning i WTO, sid. 380-383

⁷³ Artikel 25 "Arbitration" DSU

⁷⁴ Artikel 23 "Strengthening of the Multilateral System" DSU

tillräckliga åtgärder har vidtagits.⁷⁵ Eventuella implementeringstvister skall avgöras av den tillsatta panelen⁷⁶ och om inte tillräcklig implementering har skett inom rimlig tid, skall klagandeparten ges rätt av DSB att införa retaliationsåtgärder. Om en stat inte i tid genomför förändringar kan den under en övergångsperiod istället erbjuda den klagande staten kompensationer. En kompensationsåtgärd utgör emellertid endast en temporär lösning och får inte ersätta en fullständig implementering.⁷⁷ Dessa åtgärder är helt frivilliga och anledningen till att en part kompenserar en annan part är främst att slippa retaliationsåtgärder. Även om kompensationen inte får ersätta implementeringen kan det finnas en risk för att så sker då motparten kan komma att uppleva kompensationen som fördelaktigare än själva implementeringen.⁷⁸ WTO har ingen behörighet att utdöma skadestånd. Om ett land varken följer WTO:s rekommendation eller erbjuder kompensation kan WTO som yttersta åtgärd ge den klagande parten rätt att genomföra retaliationsåtgärder. Parten ges härigenom rätt att införa handelssanktioner mot den anklagade staten för att förmå denna part att implementera WTO:s avgörande.⁷⁹ Detta är mycket ovanligt och har sedan starten 1995 främst inträffat i de uppmärksammade handelskonflikterna mellan EU och USA.⁸⁰ DSB skall bemyndiga parten att retaliera om ett beslut inte tas genom konsensus att retaliation inte får äga rum. Det finns inga regler om vilka åtgärder som får vidtas och hur omfattande dessa får vara. Om parterna inte är överens om nivån på åtgärderna eller på omfattningen i övrigt skall detta beslutas genom skiljeförfarande.⁸¹ Huvudregeln är att åtgärden skall ske inom samma sektor som den felaktiga åtgärden vidtogs. I andra hand skall åtgärden ske inom ramen för det avtal som är föremål för tvisten och i sista hand får åtgärden ske inom de övriga avtalen inom WTO.⁸² Retaliationsåtgärder får bara vidtas av klagandepart och får endast motsvara partens förlust.⁸³ Om parten inte bedöms ha lidit någon förlust får den således inte vidta några åtgärder. Ett problem är att retaliationsåtgärder alltid kommer att införas efter en ganska lång tid efter det att den felaktiga åtgärden infördes. Retaliationsåtgärden skall sedan avskaffas samtidigt som den felaktiga åtgärden avskaffas.⁸⁴ Detta innebär att det land som infört en felaktig åtgärd nästan uteslutande kommer att förlora mindre än det land som anfört klagomålet.⁸⁵

---

⁷⁵ Seth, WTO och den internationella handelsordningen, sid. 97-98

⁷⁶ Artikel 19 "Panel and Appellate Body Recommendations" DSU

⁷⁷ Artikel 22 "Compensation and the Suspension of Concessions" DSU

⁷⁸ Seth, WTO och den internationella handelsordningen, sid. 100

⁷⁹ Artikel 22 "Compensation and the Suspension of Concessions" DSU

⁸⁰ http://www.eu-upplysningen.se/templates/EUU/standardRightMenuTemplate_2547.aspx

⁸¹ Artikel 22 "Compensation and the Suspension of Concessions" p 6 DSU

⁸² Artikel 22 "Compensation and the Suspension of Concessions" p 3 DSU

⁸³ Artikel 22 "Compensation and the Suspension of Concessions" p 4 DSU

⁸⁴ Artikel 22 "Compensation and the Suspension of Concessions" p 8 DSU

⁸⁵ Seth, WTO och den internationella handelsordningen, sid. 104

7 Handelskonflikter mellan EU och USA

7.1 Banankonflikten 1993-2001

Konflikten inleddes i maj 1993 då GATT-panelen ”*bananas I*” slog fast att Storbritanniens, Frankrikes, Italiens, Spaniens och Portugals importregimer för bananer stred mot GATT.⁸⁶ EU (EG) kunde dock enligt GATT-avtalet förhindra ett antagande av beslutet⁸⁷ och i juli 1993 introducerade EU en gemensam bananimportregim. I januari 1994 slog GATT-panelen ”*bananas II*” fast att den nya, gemensamma regimen stred mot EU:s GATT-åtaganden⁸⁸ men EU hindrade ännu en gång panelutslaget från att antas av GATT. Den 1 januari 1995 trädde WTO och den nya tvistlösningsmekanismen i kraft vilket förändrade rättsläget då en WTO-medlem inte kan blockera ett panelutslag.⁸⁹ 1997 slog WTO-panelen ”*bananas III*” med USA, Guatemala, Honduras, Mexiko och Ecuador som klagande parter, fast att EU bröt mot flera av sina åtaganden.⁹⁰ EU överklagade beslutet till överprövningsorganet vilket dock skärpte utslaget. Man konstaterade bland annat att EU:s vidtagna åtgärder stred mot kravet på icke-diskriminerande tillämpning av kvantitativa restriktioner.⁹¹ EU antog emellertid den 1 januari 1999 en modifierad importregim för bananer. Många bedömare ifrågasatte dock den nya regimen förenlighet med WTO och USA förklarade att EU ännu inte hade uppfyllt kravet på implementering av panelutslaget och meddelade att beslut skulle tas om strafftullar. EU ansåg emellertid att USA inte ensamt kunde bestämma att EU:s förändringar av importregimen inte uppfyllde kravet på implementering. Panelen ”*bananas IV*” tillsattes för att döma i frågan och bryta dödläget. I mars 1999 trädde USA:s beslut om strafftullar i kraft, men USA beslutade att vänta med att ta ut de nya tullarna tills snabbspårspanelen fällt sitt utslag.⁹² Snabbspårspanelen fällde EU på alla väsentliga punkter men värdet av handeln som omfattades av USA:s straffåtgärder ansågs ha satts för högt.⁹³ I april 1999 fastställde DSB att strafftullar skulle sanktioneras och det var andra gången sedan GATT:s grundande som organisationen sanktionerade strafftullar. Förhandlingar om en slutgiltig lösning på banankonflikten pågick mellan EU och USA där diskussioner fördes avseende hur panelutslaget skulle kunna efterlevas. USA och EU kom i april 2001 överens om att avsluta den långvariga konflikten och i juli 2001 hävde slutligen USA sina strafftullar på europeiska varor.⁹⁴

---

⁸⁶ EEC – Member States’ Import Regimes for Bananas: Report of the Panel (DS32/R)

⁸⁷ Artikel XXXI ”Withdrawal” GATT

⁸⁸ EEC – Import Regimes for Bananas: Report of the Panel (DS38/R)

⁸⁹ Artikel 16 ”Adoption of Panel Reports” p 4 DSU

⁹⁰ European Communities – Regime for the Importation, Sale and Distribution of Bananas, Complaint by the United States, Report of the Panel

⁹¹ European Communities – Regime for the Importation, Sale and Distribution of Bananas, AB-1997-3

⁹² http://www.kommers.se/binaries/attachments/1209_Bananfrågan_-_historik.doc

⁹³ European Communities – Regime for the Importation, Sale and Distribution of Bananas, Recourse to Article 21.5 by Ecuador, Report of the Panel

⁹⁴ http://www.kommers.se/binaries/attachments/1209_Bananfrågan_-_historik.doc

7.2 Stålkonflikten 2002-2003

Stålkonflikten utgjorde en av de kortare konflikterna mellan EU och USA. Den inleddes då USA i mars 2002 beslutade att införa tullar på import av olika stålvaror⁹⁵ med motiveringen att den amerikanska stålindustrin behövde skyddas från billigare importerat stål.⁹⁶ När dessa tullar trädde i kraft den 20 mars 2002 väcktes protester i EU.⁹⁷ EU inledde förhandlingar med USA om kompensation samtidigt som en formell begäran ställdes till WTO:s panel om att granska USA:s ståltullar.⁹⁸ I väntan på att förhandlingarna med USA skulle ge resultat och att WTO skulle påbörja sin granskning antog EU en förordning med strafftullar på amerikanska exportprodukter. Strafftullarna delades in i två listor, en kort och en lång.⁹⁹ Strafftullarna infördes inte omedelbart. Den kortare listan skulle införas om USA inte kunde erbjuda EU tillräcklig kompensation i förhandlingarna mellan parterna. Om WTO:s tvistlösningsorgan sedan bedömde USA:s ståltullar som ogiltiga enligt WTO:s regelverk skulle strafftullarna enligt den kortare listan ersättas av strafftullarna enligt den längre listan.¹⁰⁰ EU valde ut produkter som hade anknytning till lobbyorganisationer i USA som EU bedömde kunde påverka den amerikanska regeringen att häva ståltullarna. Efter att USA i förhandlingarna med EU inte kunnat erbjuda tillräcklig kompensation införde EU i september 2002 strafftullar på 10 procent på sju amerikanska produkter. Dessa drabbade främst stålprodukter och importen från alla andra länder till EU, dock med undantag för vissa utvecklingsländer.¹⁰¹ I juli 2003 meddelade WTO:s panel att USA:s ståltullar inte var förenliga med handelsreglerna.¹⁰² Utslaget överklagades av USA till WTO:s tvistlösningsorgan som slog fast att USA:s tullar stred mot handelsreglerna.¹⁰³ EU hotade då med att införa strafftullarna enligt den längre listan från och med december 2003. Den 4 december fattade USA beslut om att upphäva ståltullarna och därmed var konflikten över och EU kunde dra tillbaka de strafftullar¹⁰⁴ som hade införts.¹⁰⁵

7.3 Konflikten om otillåten exportsubvention 1971-2004

Denna konflikt rör USA:s skattelagstiftning där WTO har bedömt att en viss del utgör en otillåten exportsubvention. Konflikten går tillbaka till 1971 då USA antog en skattelag som främjade amerikansk exportindustri.¹⁰⁶ EU (EG), som ansåg att reglerna stred mot GATT-

⁹⁵ Proclamation 7529 of March 5, 2002 "To Facilitate Positive Adjustment to Competition From Imports of Certain Steel Products"

⁹⁶ Artikel XIX "Emergency Action on Imports of Particular Products" GATT

⁹⁷ Dessa tullar väckte förutom i EU protester i bland annat Sydkorea, Japan, Kina, Norge och Schweiz.

⁹⁸ http://www.eu-upplysningen.se/templates/EUU/standardRightMenuTemplate_2547.aspx

⁹⁹ På den kortare listan hotades den amerikanska exporten av bland annat fruktvaror, ris, kläder och stålprodukter. På den längre listan hotades exporten av bland annat textilprodukter, skor och segelbåtar.

¹⁰⁰ Rådets Förordning (EG) nr 1031/2002

¹⁰¹ http://www.eu-upplysningen.se/templates/EUU/standardRightMenuTemplate_2547.aspx

¹⁰² United States – Definitive Safeguard Measures on Imports of Certain Steel Products, Report of the Panel

¹⁰³ United States – Definitive Safeguard Measures on Imports of Certain Steel Products, AB-2003-3

¹⁰⁴ Rådets Förordning (EG) nr 2168/2003

¹⁰⁵ http://www.eu-upplysningen.se/templates/EUU/standardRightMenuTemplate_2547.aspx

¹⁰⁶ Domestic International Sales Corporations (DISC) Provisions (1971)

avtalet begärde prövning av reglerna och 1976 fälldes lagen av en panel.¹⁰⁷ Utslaget antogs och 1984 ersatte USA reglerna med en ny skattelagstiftning (FSC).¹⁰⁸ 1997 väckte EU liv i frågan om systemets förenlighet med WTO. En WTO-panel tillsattes i november 1998 och i oktober 1999 underkände panelen den del av USA:s skattelagstiftning som FSC-systemet baserades på. Panelen motiverade sitt beslut med att lagstiftningen gav upphov till ett ekonomiskt bidrag vilket utgjorde en förmån, och lagen ansågs därför strida mot WTO:s subventionsavtal.¹⁰⁹ Sedan USA överklagat beslutet bekräftade WTO:s överprövningsorgan i februari 2000 panelens utslag i allt väsentligt.¹¹⁰ Den amerikanska kongressen antog därför i november 2000 en reviderad lagstiftning (ETI).¹¹¹ På EU:s begäran granskades även denna lag av en implementeringspanel i WTO. Panelen fann att också den nya lagen stred mot WTO:s subventionsavtal.¹¹² USA överklagade även detta avgörande men i januari 2002 slog WTO:s överprövningsorgan slutligen fast att ETI-lagstiftningen, liksom dess föregångare, var oförenlig med WTO:s regelverk.¹¹³ Då USA inte ändrade sin lagstiftning begärde EU rätten att införa sanktioner mot amerikansk export.¹¹⁴ I maj 2003 gav WTO:s tvistlösningsorgan sitt slutliga bemyndigande till införandet av motåtgärder¹¹⁵ och EU antog i december samma år en förordning som stadgade gradvis införande av strafftullar på amerikanska produkter.¹¹⁶ Den 1 mars 2004 införde EU tilläggstullar på ett stort antal amerikanska exportprodukter.¹¹⁷ Detta var första gången som EU infört tilläggstullar till följd av en handelskonflikt med USA. Tullarna infördes på drygt 1600 kategorier av amerikanska exportprodukter. Import av så varierade produkter som glas, godis, kräftor och leksaker kom att drabbas.¹¹⁸ Samma dag som sanktionerna infördes uttalade USA:s president George Bush att kongressen måste agera omedelbart för att undvika ekonomiska sanktioner från EU.¹¹⁹ I oktober 2004 undertecknade President Bush en lag som antagits av den amerikanska kongressen om upphävandet av FSC/ETI-lagstiftningen.¹²⁰ Lagen träder i kraft den första januari 2005 men amerikanska exportörer kommer att kunna dra nytta av FSC/ETI reglerna i två år därefter (och i undantagsfall ännu längre).¹²¹ EU har välkomnat den amerikanska lagstiftningen och har meddelat att den kommer att upphäva tilläggstullarna på amerikanska varor då exportsubventionerna upphör. EU kommer dock att begära en implementeringspanel för att

---

¹⁰⁷ Report of the Panel presented to the Council of Representatives on 12 November 1976 (L/4422–23S/98)

¹⁰⁸ Deficit reduction Act of 1984 (discussing the FSC Provisions)

¹⁰⁹ United States – Tax Treatment for “Foreign Sales Corporations” Report of the Panel

¹¹⁰ United States – Tax Treatment for “Foreign Sales Corporations” AB-1999-9 Report of the Appellate Body

¹¹¹ FSC Repeal and Extraterritorial Income Exclusion Act of 2000

¹¹² States – Tax Treatment for “Foreign Sales Corporations”, Recourse to Article 21.5 of the DSU by the European Communities, Report of the Panel

¹¹³ United States – Tax Treatment for “Foreign Sales Corporations”, Recourse to Article 21.5 of the DSU by the European Communities, AB-2001-8, Report of the Appellate Body

¹¹⁴ United States – Tax Treatment for “Foreign Sales Corporations”, Recourse by the European Communities to Article 4.10 of the SCM Agreement and Article 22.7 of the DSU

¹¹⁵ News Releases, Foreign Sales Corporations <http://www.eurunion.org/News/press/2003/2003034.htm>

¹¹⁶ Rådets Förordning (EG) nr 2193/2003

¹¹⁷ http://www.kommers.se/documents_show.asp?id=831

¹¹⁸ http://www.kommers.se/news_show.asp?id=108

¹¹⁹ <http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=1805&a=182177>

¹²⁰ American Jobs Creation Act of 2004

¹²¹ http://www.kommers.se/documents_show.asp?id=831

undersöka om de nya amerikanska exportreglerna kommer att överensstämma med internationell lag.¹²²

7.4 Konflikten om antidumpingstullar 2004-2005 (pågående tvist)

Ytterligare en konflikt blossade upp mellan EU och USA i januari 2004. Konflikten grundas på lagstiftningen ”The Byrd Amendment” som USA infört. Byrd-tillägget gav det amerikanska handelsdepartementet rätt att ta ut avgifter, i form av anti-dumpingtullar, av utländska bolag som anklagats för prisdumping. Dessa intäkter har sedan tillfallit de amerikanska företag som begärt införandet av skyddsåtgärderna.¹²³ Det kritiserade systemet har därmed gynnat amerikanska exportbolag dubbelt upp, dels genom importhinder i form av en tulltariff och dels genom att dessa medel sedan tillföll de amerikanska företagen. Systemet uppmuntrar därigenom de amerikanska företagen att ansöka om fler och fler antidumpingstullar. De företag som skyddades var främst tillverkare av kullager, hushållsprodukter och livsmedel, företrädesvis pasta, samt stål- och metallföretag.¹²⁴ WTO:s konfliktpanel slog under 2003 fast att detta tillägg bröt mot de internationella handelsreglerna och har därför gett EU rätt att införa tilläggstullar.¹²⁵ Trots att tillägget fördömts ett flertal tillfällen av WTO har den haft ett starkt stöd i den amerikanska kongressen. President George W Bush har föreslagit att Byrd-tillägget ska dras tillbaka, men detta förslag har mött hårt motstånd från både republikaner och demokrater i kongressen som hävdade att WTO hade överskridit sina befogenheter.¹²⁶ Om inte USA rättar sig efter WTO:s regler kommer EU att presentera en lista på amerikanska produkter som, vid import till EU, kan bli föremål för tilläggstullar.¹²⁷ EU har nyligen meddelat att strafftullar kan komma att införas på amerikanska varor om USA inte drar tillbaka lagen.¹²⁸

7.5 Konflikten om hormonbehandlat kött 1995-2005 (pågående tvist¹²⁹)

Twisten gäller EU:s tio år gamla förbud mot användning av hormoner i tillväxtbefrämjande syfte inom jordbruket. Förbudet mot hormonbehandlat kött gäller såväl tredjelandsimporten som den egna produktionen och handeln med sådant kött.¹³⁰ I USA är användningen av

---

¹²² http://www.kommers.se/documents_show.asp?id=831 & <http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=1804&a=273914>

¹²³ Continued Dumping and Subsidy Offset Act of 2000 ”The Byrd Amendment”

¹²⁴ <http://www.corren.se/archive/2004/1/15/hhphhq1u9quwrr0.xml?category=1mr1j6qsuj80twq>

¹²⁵ United States – Continued Dumping and Subsidy Offset Act of 2000, Report of the Panel & AB-2002-7, Report of the Appellate Body

¹²⁶ http://www.svd.se/dynamiskt/naringsliv/did_8059196.asp

¹²⁷ http://www.kommers.se/news_show.asp?id=149

¹²⁸ http://www.aftonbladet.se/vss/telegram/0,1082,64250108_854_..00.html

¹²⁹ Överläggningarna mellan USTR Zoellick och den ansvarige EU-kommissionären Byrne vid dennes besök i Washington 18-19 mars uppges ha varit konstruktiva. USTR och Kommissionen arbetar åter aktivt för att nå en uppgörelse vilken skulle bygga på att EU öppnar en tillräckligt stor kvot för import av hormonfritt kött från USA. http://www.swedenabroad.se/pages/general_20972.asp

¹³⁰ Council Directive of 26 March 1990, laying down the conditions governing the preparation, placing on the market and use of medicated feedingstuffs in the Community, (90/167/EEC)

hormonpreparat vanlig inom jordbruket. EU:s importförbud för hormonbehandlat kött betraktas där som ett protektionistiskt handelshinder avsett att skydda EU:s inhemska och i jämförelse med dessa länder starkt subventionerade nötköttsproduktion.¹³¹ I och med SPS-avtalets (Avtalet om tillämpning av sanitära och fytosanitära åtgärder) tillkomst 1995 etablerades ett regelverk mot vilket EU:s åtgärder kunde prövas. Detta avtal kräver vetenskapliga bevis för ett upprätthållande av handelspåverkande åtgärder inom detta område.¹³² USA anser att EU:s importförbud inte är förenligt med dessa regler, då det inte kunnat styrkas vetenskapligt att hormonbehandlat kött utgör en fara för konsumenterna. På begäran av USA¹³³ tillsattes därför i maj 1996 en tvistlösningspanel med uppgift att utreda huruvida EU:s restriktioner var WTO-förenliga. Tvistlösningspanelens rapport fälldes i augusti 1997 EU:s importförbud såsom stridande mot SPS-avtalet.¹³⁴ EU överklagade beslutet och överprövningsorganet fastslog i februari 1998 att importförbudet, med den riskvärdering som hittills gjorts, inte var förenligt med WTO:s regelverk. För att importförbudet skulle accepteras krävdes en kompletterande riskvärdering, vilken måste genomföras innan den 13 maj 1999.¹³⁵ I oktober samma år presenterade EU påbörjade riskutvärderingsstudier men konstaterade att dessa inte skulle hinna bli klara i tid. Detta innebar att EU saknade legal rätt att vägra USA och Kanada kompensation eller retaliation.¹³⁶ Parterna förde efter detta diskussioner kring hur EU lämpligen skulle kunna kompensera USA men kunde inte enas om någon gemensam lösning.¹³⁷ USA presenterade då en preliminär retaliationslista som huvudsakligen bestod av jordbruksprodukter och föreslog strafftullar fr.o.m. den 13 juni för samtliga EU-länder.¹³⁸ Sedan 1999 har USA infört strafftullar på produkter från EU och genom att acceptera dessa strafftullar behöver de europeiska länderna inte importera hormonbehandlat kött.¹³⁹

8 Handelspolitik & rättssäkerhet

8.1 Internationell konkurrens och den nationella självbestämmanderätten

Den dominerande uppfattningen idag är att frihandel är till fördel för alla länder. Genom frihandeln uppstår konkurrens mellan olika länder vilket tvingar länderna till effektivitet. En hög grad av export och import medför en internationell arbetsfördelning och ett rationellt utnyttjande av produktionsmedlen vilket resulterar i lägre kostnader för konsumenterna. Men det som ofta anses vara till fördel för alla behöver inte alltid gynna alla parter. I en

¹³¹ http://www.riksdagen.se/eu/riksdagen/faktapm2/UD/Ud99_081.htm

¹³² Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures

¹³³ Även Kanada ansåg sig berörd och begärde legalitetsprövning av WTO.

¹³⁴ EC Measures Concerning Meat and Meat Products (Hormones), Complaint by the United States, Report of the Panel

¹³⁵ EC Measures Concerning Meat and Meat Products (Hormones), AB-1997-4

¹³⁶ http://www.riksdagen.se/eu/riksdagen/faktapm2/UD/Ud99_081.htm

¹³⁷ http://www.wto.org/english/tratop_e/sps_e/sps_agreement_cbt_e/c5s3p2_e.htm

¹³⁸ http://www.riksdagen.se/eu/riksdagen/faktapm2/UD/Ud99_081.htm

¹³⁹ Diskussioner har pågått om att ersätta strafftullarna med en importkvot för hormonfritt kött, men hittills har inga framsteg gjorts. http://www.swedishtrade.se/i_utlandet/landrapporter/usa.htm

konkurrensutsatt ekonomi är det alltid någon grupp som förlorar och verksamheter får läggas ned. En speciellt negativ folkrättslig aspekt av frihandeln gäller den nationella självbestämmanderätten. Ett land kan lätt bli beroende av import från ett annat land och detta kan leda till ett beroende som även är politiskt.¹⁴⁰ Olika länder kan också ha olika möjligheter att påverka internationella regelsystems utformning och driva igenom sanktioner beroende på deras ekonomiska och politiska inflytande. Både USA och EU är två mycket stora handelsparter. Detta medför att parterna kan få ett långt större inflytande och därmed även ett större ansvar för den internationella handelspolitiken. Länders olika inflytande kommer emellertid också att innebära att ett sanktionssystem som i vissa konflikter passar mycket bra kan passa mindre bra i andra konflikter. Behovet av diplomatiska förhandlingar kan vara stort vid konflikter mellan större länder eller unioner. Mellan mindre parter som inte har någon egentlig möjlighet att avvika från ett internationellt regelverk kan istället rena domstolsförhandlingar eller skiljeförfaranden vara mer lämpade som verktyg vid konfliktlösningar.

8.2 Demokrati & inflytande

Huvudregeln inom WTO är att beslut skall tas enligt principen om konsensus.¹⁴¹ Denna princip är en viktig symbol för WTO och anses bidra till organisationens legitimitet.¹⁴² Om konsensus inte uppnås kan omröstningar företas.¹⁴³ Principen om konsensus har emellertid ansetts så viktig att man nästan aldrig företar omröstningar. Istället avbryts förhandlingarna för att fortsätta på ett mer informellt plan. Att de stora handelsnationerna har störst inflytande vid mötena är väl omvittnat.¹⁴⁴ Omröstningsreglerna som finns i WTO är ett uttryck för ett demokratiskt styrelseskick. Men en sådan ordning skulle EU eller USA bara acceptera om det finns garantier för att de inte kommer att bli överröstade i frågor som är väsentliga för dem. Reglerna har således kunnat accepteras i WTO därför att man så gott som aldrig röstar. De stora handelsnationerna kan istället utöva sin makt i korridorerna. Konsensusprincipen är samtidigt en princip som värnar om enigheten och att man skall ta hänsyn till varandras intressen.¹⁴⁵ De fyra största handelsnationerna, Kanada, Japan, EU och USA bildar den så kallade Quad-gruppen. Många förhandlingar har ägt rum i denna begränsade grupp och har man lyckats enas i den gruppen har det hittills funnits stora förutsättningar för att problemet kan vara löst för hela WTO trots att dessa länder enbart representerar 15 procent av jordens befolkning.¹⁴⁶

---

¹⁴⁰ Seth Torsten, Internationell Affärsrätt, sid. 8-9

¹⁴¹ Artikel IX st 1 "Decision-making" Marrakesh Agreement

¹⁴² Seth, WTO och den internationella handelsordningen, sid. 54

¹⁴³ Artikel IX st 1 "Decision-making" Marrakesh Agreement

¹⁴⁴ Seth, WTO och den internationella handelsordningen, sid. 54

¹⁴⁵ Seth, WTO och den internationella handelsordningen, sid. 72

¹⁴⁶ Seth, WTO och den internationella handelsordningen, sid. 69

8.3 Glashusproblematiken

Inget land är helt och hållet felfritt. Om ett land klagar finns därför risken att det klagande landet ådrar sig klagomål. Detta kan innebära att det i vissa fall uppstår en tyst överenskommelse mellan länder att inte lägga sig i varandras handel och detta kan leda till att en del handelshinder aldrig blir föremål för prövning.¹⁴⁷ Ett speciellt problem är att de handelspolitiska intressen som EU och USA har tenderar vara mycket lika, vilket kan förklaras med deras liknande ekonomiska situation och deras nära politiska samarbete. Båda stater har under årens lopp infört protektionistiska handelsåtgärder och har i flera fall dröjt med att följa WTO:s rekommendationer. Det är väsentligt att dessa aktörer som kan anses utgöra en betydande del av WTO är extra vaksamma över problematiken då ett handelshindrande samarbete mellan dessa aktörer skulle medföra en stor skada för systemet.

8.4 Antagande och prejudikatverkan

Att ett avgörande från ett dömande organ skall antas av ett politiskt organ är en märklig ordning.¹⁴⁸ Antagningsregeln som innebär att konsensus krävs för att hindra ett antagande av en rapport innebär att en rapport i praktiken alltid kommer att antas. Men den teoretiska möjligheten att stoppa en oönskad rättslig utveckling finns kvar. När ett avgörande skall antas finns således en möjlighet till en politisk diskussion mellan staterna och olika internationella problem kan då diskuteras. Ett antaget avgörande får prejudikatverkan och denna upprätthålls tydligt främst genom det tvåinstansförfarande som föreligger med dels en panelprövning och dels en överprövning i Appellate Body. Appellate Body citerar dessutom ofta vad den själv har anfört i tidigare mål vilket stärker avgörandenas prejudicerande karaktär.¹⁴⁹

8.5 Legitimitet & systemets acceptans

På lång sikt krävs för upprätthållandet av en handelspolitisk balans att parterna respekterar det system som skall följas genom att de anser det rättvist och effektivt. Ett fullt fungerande tvistlösningssystem kräver att sanktioner kan komma att utgå samt att dessa kan anses legitima. En annan viktig faktor som bidrar till den internationella rättens acceptans är att det finns en utbredd gemensam uppfattning om vilka rättskällor som är auktoritativa och skall tillämpas vid avgörande av tvister. Aktörer som följer ett rättssystem torde i allmänhet känna lojalitet med systemet och en vilja att ge sitt bidrag till dess förbättring.¹⁵⁰ Även om kravet på legitimitet gäller för alla parter kan kravet ändå antas behöva tillgodoses i större utsträckning för stora handelsaktörer såsom EU och USA. Mindre stater som anslutit sig till WTO kan antas bli beroende av den rådande handelspolitiken och det krävs att de anpassar sig till denna. Ett handelshinder kommer att leda till kompensation eller retaliation och troligtvis ett

---

¹⁴⁷ Seth, WTO och den internationella handelsordningen, sid. 107

¹⁴⁸ Inom EG råder den motsatta ordningen där EG-domstolen kan ogiltigförklara de beslut som fattats av de politiska organen.

¹⁴⁹ Seth, WTO och den internationella handelsordningen, sid. 94-96

försämrat handelsklimat för en mindre stat. Större handelsaktörer kan emellertid lättare påverka den handelspolitik som förs internationellt samtidigt som sanktioner inte behöver ha lika förödande konsekvenser för nationens handel. Hotet om retaliation behöver således inte vara det avgörande skälet till att en ekonomiskt och politiskt stark aktör implementerar ett avgörande i rätt tid och på rätt sätt. Istället torde den på egoistiska grunder betingade omsorgen om ett fungerande handelssystem vara det starkaste skälet. Erfarenheten från GATT-tiden var att det nästan bara var de stora staterna som inte implementerade på rätt sätt.¹⁵¹ Det kan för större nationer dessutom finnas en möjlighet att överge systemet vilket inte torde finnas för de mindre nationerna. Frågan kan ställas huruvida EU och USA respekterar WTO och erkänner dess legitimitet. Systemet kan anses otillräckligt i de fall retaliation sker då dessa åtgärder sätts in när en stat inte respekterar systemets uppbyggnad. Detta kan antas bero på att staten saknar incitament att följa reglerna. De konflikter som har utspelat sig mellan parterna kan således indikera att parterna inte alltid känner fullständig lojalitet med systemet. Banankonflikten visar att så länge EU hade möjlighet att med lagliga medel behålla regimen fanns det inget incitament att avskaffa denna, trots att regimen måste anses helt oförenlig med WTO:s syfte. Det kan diskuteras om det var sanktionerna i sig eller lojaliteten och respekten för ett nytt effektivt sanktionssystem som ledde till avskaffandet, det vill säga om orsaken var ekonomisk eller politisk. Samma resonemang kan tillämpas på fallet med USA:s otillåtna exportsubvention. Genom att systematiskt ersätta regler som konstaterats strida mot WTO med nya regler lyckades man skjuta sanktionsmöjligheterna framför sig. Detta är ett uppenbart kringgående av systemet vilket starkt tyder på bristande lojalitet gentemot detta.

9 Protektionism eller frihandel

9.1 Protektionistisk handelspolitik

1988 antog USA en handelslag som i stor utsträckning gav presidenten möjlighet att vidta ensidiga amerikanska åtgärder mot länder vilka enligt amerikansk uppfattning kunde anses praktisera orättvisa handelsvillkor. Bakgrunden var en utbredd föreställning att det internationella handelssystemet var obalanserat till amerikansk nackdel. Andra länders marknader ansågs inte var lika öppna som den amerikanska och tvivelaktiga handelsmetoder i andra länder ansågs vara en viktig orsak till de amerikanska handelsproblemen.¹⁵² 1995 antog EU regler som hindrade import av hormonbehandlat kött med motiveringen att reglerna främst syftade till att skydda folkets hälsa. Den protektionistiska handelspolitik som illustreras genom dessa fall visar att både EU och USA i vissa fall anser sig berättigade till etablering av handelshinder. Att EU fortfarande inte har följt WTO:s rekommendationer kan innebära att systemet har svagheter när det gäller verkställigheten och det kan diskuteras om syftet med ett

---

¹⁵⁰ Seth, Tvistlösning i WTO, sid. 70-77

¹⁵¹ Seth, WTO och den internationella handelsordningen, sid. 109

¹⁵² Seth, Internationell affärsrätt, sid. 28

konfliktlösningssystem är uppfyllt när en part väljer sanktioner framför efterlevnad av det gemensamma regelverket.

9.2 Protektionism straffar sig

För att diskutera ett sanktionssystemets effektivitet måste man diskutera nyttan med detta och dess acceptans bland medlemmarna. En person som begår ett brott enligt svensk rätt och som under gärningen skadar sig kan i flera fall få sitt straff nedsatt beroende på skadans betydelse i relation till brottets art. Om WTO:s medlemmar eftersträvar frihandel borde det inte behövas något sanktionssystem. Att en stat begränsar sin egen handel med tullar och statliga sanktioner borde i så fall kunna ses som ett straff i sig. Detta resonemang illustreras av uttalanden gjorda av nätorganisationen Frihandel.nu. De skriver, med avseende på USA:s ståltullar, att amerikanska konsumenter missgynnas på grund av att de stora och ineffektiva stålverken kan ta ut höga priser utan att vara bäst på marknaden. De poängterar vidare hur viktigt det är: *”att EU inte svarar USA med tullar, utan inser [...] att vi inte tjänar på att välta stenblock i våra hamnar bara för att våra grannländer har otillgängliga kuster.”*¹⁵³

10 WTO:s sanktionssystem i en föränderlig omvärld

Det anses att WTO:s konfliktlösningssystem är mycket avancerat i jämförelse med andra internationella tvistlösningssystem. Dess rättsliga karaktär är påfallande och dess verkställighetsmekanism bedöms trots sina brister vara mer effektiv än nästan alla andra. Emellertid görs den bedömningen att systemet hade kunnat vara mycket mer effektivt om reglerna hade haft direkt effekt och om domstolssystemet och verkställighetssystemet hade varit opartiskt och effektivt.¹⁵⁴

10.1 EU & USA - Två starka handelsparter

Handelskonflikter mellan EU och USA kan få stora konsekvenser i den internationella handeln då båda dessa parter ekonomiskt och politiskt är mycket starka. Mindre stater är mer beroende av systemet än de större staterna då de senare ofta har en omfattande nationell handel vilket gör dem mindre beroende av export och import. Detta leder till att stora handelsparter som EU och USA vid vissa tillfällen kan välja att agera ensidigt och opportunistiskt utan att detta behöver rasera deras ekonomier. Ur ett politiskt perspektiv kan en stat förlora sitt goda rykte om den inte sköter sin handel på ett internationellt accepterbart sätt. Internationell mellanstatlig politik är emellertid starkt beroende av staters ekonomiska situationer och detta kan komma att innebära att större och starkare stater spelar ett annat spel än de mindre och svagare stater som är starkt beroende av sitt internationella rykte.

---

¹⁵³ <http://www.frihandel.nu/steel.asp>

10.2 Konfliktlösning och handlingsdirigering

WTO:s sanktionssystem har tydliga band till både politik och ekonomi. Det är således inte alltid långsiktiga ekonomiska överväganden som ligger bakom beslut om handelsåtgärder. Ett rättssystemets uppgift är dels konfliktlösning och dels handlingsdirigering. Konfliktlösning kan ske utan att parterna anlitar en rättslig process och innebär att tvisten definieras som löst. I synnerhet internationellt löses tvister i allmänhet med diplomatiska förhandlingar som primärt endast har en konfliktlösande funktion. Rättslig tvistlösning har emellertid ofta även en handlingsdirigerande funktion, vilket innebär en påverkan av personers framtida beteende. Genom en domstols utslag får avgörandet betydelse för rättsutvecklingen på grund av dess prejudicerande verkan. Samtidigt som de två funktionerna kan särskiljas förutsätter de ofta varandra.¹⁵⁵ Inom ramen för WTO:s samarbete finns möjlighet till både konfliktlösning och handlingsdirigering. Utrymmet för handlingsdirigering beror mycket på medlemmarnas vilja att avstå den makt som dessa har till förmån för ett internationellt rättssystem. Ett internationellt rättssystem innebär att det diplomatiska utrymmet blir mycket litet om inte helt obefintligt. GATT hade primärt en konfliktlösande funktion men sedan införandet av WTO har rätten fått en större betydelse.¹⁵⁶ Den handlingsdirigerande funktionen framträder tydligast genom överprövningsorganet. Möjligheten till intervention utgör också ett centralt moment eftersom det främst är genom detta som andra än parterna kan framföra argument.¹⁵⁷ Då WTO i många hänseenden har utvecklats till ett närmast rättsligt förfarande ökar även kravet på handlingsdirigering och ett väl fungerande sanktionssystem.

10.3 Handelskonflikternas betydelse

De handelskonflikter som har refererats ovan visar att båda aktörer i vissa avseenden kan handla egoistiskt och inta en ensidig ställning. Konsekvenserna av detta har blivit tvister vilka ibland har blivit långdragna medan vissa har klarats av under relativt korta perioder. Ett sätt att se på tvisterna är att EU och USA genom att ta ställning försöker forma den internationella rättsutvecklingen. Ur ett sådant perspektiv är sanktionssystemet fullt fungerande och systemet utmanas genom staters agerande och fördelarna med dessa ageranden är att prejudikat bildas. Detta synsätt bygger emellertid på att staterna respekterar de utslag som meddelas av panelerna och detta är endast delvis sant. Ett annat synsätt är att staterna är missnöjda med den rättsutveckling som skett och att konflikterna visar på ett missnöje. Det är dock viktigt att notera att både en klagande och en anklagad stat nyttjar systemet vilket indikerar att staterna upplever systemet som legitimt. Förekomsten av retaliation kan då ses som ett mått på den rättsliga integrationen.¹⁵⁸

---

¹⁵⁴ Seth, WTO och den internationella handelsordningen, sid. 106

¹⁵⁵ Seth, Tvistlösning i WTO, sid. 501-502

¹⁵⁶ Seth, Tvistlösning i WTO, sid. 78-79

¹⁵⁷ Seth, Tvistlösning i WTO, sid. 505

¹⁵⁸ Seth, Tvistlösning i WTO, sid. 484. EG-rätten innehåller dock inga regler om retaliation mellan staterna och att EU kunnat undvara retaliation torde till stor del kunna förklaras med reglerna om direkt tillämplighet och direkt effekt.

10.4 Sanktionssystemet ur ett tidsperspektiv

Till skillnad från nationella rättssystem så är WTO:s kontrollsystem endast framåtblickande och traditionella sanktioner mot avtalsbrott saknas. Staterna åläggs endast att återställa det rubbade handelsförhållandet.¹⁵⁹ I ett kortsiktigt perspektiv skulle det därför kunna det löna sig att bryta mot reglerna, men ett sådant handlande undergräver i ett långsiktigt perspektiv förtroendet för en stat, och möjligheten att bedriva en framgångsrik handelspolitik genom överenskommelser med andra stater kan då avsevärt försvåras. Detta torde dock i större utsträckning gälla mindre stater som inte har den ekonomiska styrka som krävs för att framtvunga en uppgörelse med andra stater.¹⁶⁰ I fallet med USA:s ståltullar löstes konflikten relativt snabbt vilket rimligen kan anses positivt. Medlemmarnas goda vilja kan emellertid ifrågasättas då en konflikt blossar upp och sedan lägger sig igen innan några åtgärder hinner vidtas. Konflikten kan visa på att sanktionerna är avskräckande men den kan också tyda på en protektionistisk handelspolitik som baseras på ett beräkande av tidsfrister. Fallet med EU:s importförbud mot hormonbehandlat kött visar att en medlem kan anse att sanktionerna är att föredra framför avskaffandet av ett handelshinder. Det kan diskuteras om det överhuvudtaget existerar ett fungerande system när en part föredrar en sanktion istället för att rätta sig efter reglerna. Det skall dock poängteras att detta aldrig hade lönat sig för en mindre stat utan det är främst EU och USA som har en ekonomisk möjlighet att föredra sanktioner.

10.5 Retaliationsåtgärders oförenlighet med global frihandel

Enligt folkrättsliga regler finns ingen egentlig möjlighet att sanktionera ett lands beslut att föra en protektionistisk handelspolitik. Eftersom alla stater enligt folkrätten är suveräna kan de föra den ekonomiska politik de önskar. Det innebär å andra sidan att det inte finns något hinder för staterna att gemensamt besluta om internationella ekonomiska åtgärder. Problemet är emellertid som ovan nämnts att retaliation innebär en försämring av den internationella frihandeln. En viktig aspekt är dessutom att i de fall retaliation sker, kan en helt annan sektor drabbas än den som har åtnjutit den förmån som är föremål för tvisten.¹⁶¹ Kontentan blir således att ett lands ekonomi och dess ekonomiska effektivitet kan komma att snedvridas då en ineffektiv sektor erhåller statliga subventioner samtidigt som en fullt fungerande effektiv sektor kommer att bli föremål för strafftullar. Det kan därför ifrågasättas om detta system är det mest passande eller om det finns ett legitimt och praktiskt möjligt alternativ till detta.

Ett problem med retaliation är att möjligheten att retaliera helt beror på en parts ekonomiska ställning. Ett fattigt land har betydligt sämre möjligheter att straffa ett rikt land än tvärtom.¹⁶² Samma sak gäller förmågan att stå emot sanktioner. EU och USA är stora internationella handelsaktörer som både har möjligheter att utfärda sanktioner och betala strafftullar. På grund av deras stora hemmamarknader behöver de inte alltid vara beroende av export och

---

¹⁵⁹ Artikel 22 "Compensation and the Suspension of Concessions" DSU

¹⁶⁰ Seth, WTO och den internationella handelsordningen, sid. 107-108

¹⁶¹ I de panelavgöranden som refererats under rubrik 7 ovan framgår att parterna lägger fram listor med förslag på olika produkter inom olika sektorer vilka kan komma att bli föremål för retaliationsåtgärder.

¹⁶² Seth, WTO och den internationella handelsordningen, sid. 105

import. Retaliation måste således anses särskilt problematisk med hänsyn till konflikterna mellan EU och USA då retaliation kan sakna den avskräckande effekt som uppnås vid konflikter med mindre stater. Detta illustreras tydligt av hormonfallet där EU har valt att inte ändra på sina regler utan istället accepterar de strafftullar som införts på europeiska produkter. Förutom avsaknaden av ekonomiska förutsättningar kan det även finnas en politisk spärr mot att anföra klagomål mot en annan stat. En stat som är politiskt beroende kan få svårt att lägga fram anspråk mot en ekonomiskt och politiskt starkare stat, då detta väsentligt skulle kunna skada relationerna länderna emellan. Mindre länder blir således tvingade att följa de handelsregler som undertecknats inom WTO, medan större länder kan se retaliationsåtgärder som ytterligare en kostnad för den handel som landet ämnar bedriva. De nackdelar som retaliationsåtgärder medför kan således anses väga mindre än de fördelar som landet kan uppnå på kort sikt med dess egna etablerade handelsbarriärer. Problemet är sammanfattningsvis att valet att vidta retaliation eller ej endast tillkommer de ekonomiskt starka parterna samtidigt som valet att retaliatiera, på lång sikt, kommer att innebära ett nederlag för alla parter.

Målet med WTO är att uppnå en global frihandel.¹⁶³ Varje protektionistisk åtgärd i strid med WTO kan därför anses som ett nederlag för idén om frihandel. Idén om frihandeln lider emellertid även ett stort nederlag varje gång retaliationsåtgärder införs, eftersom dessa åtgärder, till skillnad från kompensation, innebär ökade handelshinder.¹⁶⁴ En kompensation vidtas av ett land med avsikt att mildra den aktuella konflikten och innebär således ofta ett avskaffande eller en minskning av ett handelshinder. Retaliationsåtgärder fungerar däremot snarare som ett handelsbegränsande påtryckningsmedel. Varje gång retaliation tillämpas motverkas således syftet med WTO. Systemet kan jämföras dels med EG-rättens konkurrensregler där böter kan utgå om företag agerar i strid med reglerna, och dels den svenska marknadsföringslagstiftningen där ett företags oetiska handlande kan förbjudas vid vite.¹⁶⁵ Företagen blir bundna av reglerna och följer dessa på grund av ett fullt fungerande bötesystem. Om företagen vid brott mot olika regler hade blivit utsatta för andra företags lika oetiska förfarande gentemot företaget, hade det skapat ett mycket dåligt klimat, precis som fallet är med retaliationsåtgärder. Slutsatsen blir således att retaliation inte är något önskvärt sanktionsförfarande.

10.6 Möjlighet till skadeståndanspråk

Under Uruguay-rundan uttalade Mexico att kompensation i allmänhet var en mycket bättre lösning än retaliation då kompensation generellt ökar handeln mellan stater medan retaliation minskar handeln.¹⁶⁶ Ett alternativ till retaliation, vilket emellertid förutsätter god samarbetsvilja från medlemmarna, skulle således kunna vara att införa en obligatorisk

---

¹⁶³ Inledningen till Agreement Establishing the World Trade Organization

¹⁶⁴ Seth, WTO och den internationella handelsordningen, sid. 105-106

¹⁶⁵ En särskilt intressant parallell är att olika företag är olika stora precis som fallet är med medlemmarna i WTO.

¹⁶⁶ Seth, Tvistlösning i WTO, sid. 457

kompensation vilket kan likställas med skadestånd. Oavsett om rättsutvecklingen skulle leda till direkt tillämplighet och direkt effekt eller ej, skulle ett system som utdömer skadestånd, till stater och enskilda, vara önskvärt. Detta kan ses som ett steg i riktning mot direkt tillämplighet då den handlingsdirigerande karaktären blir mer påtaglig. Genom att vid konstaterade överträdelser utdöma ett kompensationsbelopp eller någon annan form av kompensation, skulle de handelshindrande konsekvenserna av retaliation kunna undvikas. Samtidigt hindras medlemmarna inom WTO från att vidta handelshindrande åtgärder under en kortare tid för att sedan återgå till en öppen handlingspolitik utan att konsekvenser inträder. Det kan dessutom anses angeläget att ge enskilda möjligheter att kräva skadestånd då detta kan tona ned nationell protektionism och istället betonar det gränsöverskridande momentet i systemet. En stat som kräver en annan stat på skadestånd kommer att indikera att en mellanstatlig konflikt har uppstått. Två tvistande företag kommer istället att indikera att en viss sektor är föremål för rättsprövning, vilket torde vara önskvärt. Ju mer staternas självständighet begränsas av internationella regler och institutioner, desto mindre betydelse får nationen som enhet. Detta torde i synnerhet gälla stora handelsaktörer såsom EU och USA. Ett rättsligt system i vilket privata aktörer vid tvister kan åberopa internationella avtal inför en domstol kan således hindra staterna att spela den självständiga roll de tidigare spelat. Ett sådant system minskar därmed regeringarnas makt till förmån för jurister och enskilda företag och företagsgrupperingar.¹⁶⁷

Det är emellertid inte alltid som kompensationer leder till positiva resultat. Kompensation kan exempelvis ske genom tullsänkningar. Dessa kan emellertid gynna en annan bransch än den som från början drabbades av handelshinder. Följden av detta kan bli att det sker en förändring av handeln mellan två länder genom att dessa byter produkter med varandra. Kompensation kan också erbjudas på ett sätt som snarast förstärker den otillåtna åtgärden. Om exempelvis tullar införs mot import av bilar skyddas den inhemska bilproduktionen. Landet kan vara beroende av import av motorer till dessa bilar och att då som kompensationsåtgärd sänka tullarna på motorimport skulle förstärka effekterna eftersom biltillverkarna skulle gynnas dubbelt upp. En kompensatorisk åtgärd vidtas ofta efter förhandlingar mellan parterna. Även om kompensationer måste ges till alla medlemmar i WTO kan de i realiteten komma att gynna endast motparten. Om den felaktiga åtgärden och kompensationen kvarstår i framtiden kommer endast de båda parterna att gynnas. Detta resulterar i att parterna kan dra nytta av handelshinder och kompensationssystemet.¹⁶⁸ Ett annat problem med kompensation är själva bedömningen av vem som är berättigad till kompensation. Det kan vara ett mycket stort antal länder som anser sig berättigade och fördelningen av kompensationen dem emellan kan bli mycket komplicerad.

---

¹⁶⁷ Seth, Tvistlösning i WTO, sid. 84-85

¹⁶⁸ Seth, Tvistlösning i WTO, sid. 429-431

10.7 Behov av handlingsdirigering

De slutsatser som kan dras är att systemet har en starkt handlingsdirigerande karaktär genom det rättsliga förfarande som präglar tvistlösningsprocessen. Generellt kan sägas att ett sådant system som WTO:s bör eftersträva en ökad grad av handlingsdirigering då detta medför större internationell rättssäkerhet. Detta innebär att sanktionssystemet får en stor betydelse och att detta måste vara verksamt för att systemet som helhet skall respekteras. Internationell rättssäkerhet är av mycket stor vikt för alla medlemmar, men särskilt för de mindre staterna som är både ekonomiskt och politiskt beroende. De större medlemsstaterna har ett helt annat utgångsläge. För dessa kan visserligen rättssäkerheten spela en stor roll, men de har även möjligheten att begagna sig av ett förfarande präglat av konfliktlösningstänkande där ett utrymme finns för politiska överväganden och diplomatiska förhandlingar. Det är dessa medlemmar som har en reell möjlighet att lämna samarbetet men som å andra sidan verkligen behövs för att samarbetet skall kunna fungera. Detta innebär att EU och USA spelar en stor roll i ett internationellt handelsperspektiv. Något som kan vara värt att notera är att EU och USA ofta har förekommit tvister mot varandra vilket kan bero på en stabilisering av en maktbalans. På detta viset kan aktörerna konfrontera varandras potentiella handelsbarriärer och därmed undviks glashusproblematiken. Det tenderar vara viktigt för parterna att visa respekt för det nuvarande systemet vilket har visat sig genom att detta, trots kringgåenden, faktiskt respekteras såtillvida att retaliation har accepterats utan att ytterligare protektionistiska motåtgärder har vidtagits. Trots detta måste emellertid en ökad handlingsdirigering vara önskvärd. Det finns i dagsläget ett stort utrymme för ensidiga politiska överväganden vilket kan skada handeln, vilken enligt min mening bör vara föremål för främst rättsekonomiska prövningar.

10.8 Möjligheter till enskildas talerätt och nationella domstolars behörighet

En intressant fråga när det gäller internationella rättssystem är huruvida enskilda individer har talerätt dels vid internationella domstolar, dels vid nationella domstolar. Om de som direkt drabbas av ett handelshinder har möjlighet att få handelshindret underkänt kan systemet användas utan att några politiska överväganden behöver göras.¹⁶⁹ Internationella avtal som blir en del av den nationella rätten och som kan åberopas av enskilda inför nationell domstol får på så vis större genomslagskraft än ett avtal som bara kan åberopas av stater. EU:s princip om direkt tillämplighet och direkt effekt för EG-rätten har utgjort ett verksamt medel för att göra EG-rätten effektiv.¹⁷⁰ En medlem i WTO ges enligt DSU inte någon rätt att kräva skadestånd från någon annan medlem. Möjlighet till skadestånd för enskilda individer är dock en helt annan fråga som delvis är beroende av den rättsliga utvecklingen. Enligt folkrättsliga regler kan stater framställa anspråk mot en annan stat som kan anses ha brutit mot sitt statsansvar, och de metoder som folkrätten anvisar för lösning av internationella tvister

---

¹⁶⁹ Seth, WTO och den internationella handelsordningen, sid. 106

¹⁷⁰ Seth, Tvistlösning i WTO, sid. 77

förutsätter vidare de tvistande staternas fria samtycke.¹⁷¹ Detta innebär att frågan huruvida enskilda kan föra talan inte regleras inom folkrätten utan att enskild talerätt måste erkännas vid en domstol, nationell eller internationell, för att sådan möjlighet skall ges. Nationella domstolars tillämpning av EG-rätten har uttryckligen påbjudits av EG-domstolen¹⁷² och den har även medgivit enskildas rättigheter till skadestånd.¹⁷³ Enskildas talerätt¹⁷⁴ har emellertid begränsats i stor omfattning och det finns inte någon universell princip om enskildas talerätt avseende mellanstatliga eller överstatliga avtal. Skillnaden mellan EG-rätten och WTO:s rättssystem är emellertid, som påpekats ovan, att EG-rätten genom rättsutvecklingen har medgivits direkt tillämplighet och direkt effekt. Enskild talerätt och direkt effekt kan då närmast ses som en nödvändig konsekvens av den direkta tillämpligheten för att denna skall få en reell betydelse. Ett e contrario-resonemang¹⁷⁵ skulle innebära att så länge ett mellanstatligt regelverk inte har erkänts direkt tillämplighet kan inte heller enskilda individer medges talerätt.

Den internationella handeln idag är genomsyrad av privata aktörer och deras intressen blir allt viktigare för avtalsparterna. Detta är ett starkt skäl till att införa direkt tillämplighet och direkt effekt. Politiska överväganden kan förvisso i många fall anses närmast nödvändiga, särskilt då alternativet är medlemmens utträde ur WTO:s handelsavtal. Det förhandlingsutrymme som WTO ställer upp för medlemmarna garanterar att staterna får möjlighet att göra sig hörda och kan åberopa extraordinära omständigheter utan att en tvist kommer att vara föremål för en strikt rättslig tillämpning. Emellertid måste ett system som bygger på direkt tillämplighet anses eftersträvansvärt eftersom verkställigheten i annat fall torde kunna bli mycket problematisk. Användningen av ett system som bygger på direkt tillämplighet kan emellertid också bli problematisk. För det första kan olika nationella domstolar tillmäta internationella regler olika vikt. Dessutom kan i vissa fall anspråk riktas direkt mot en medlemsstat, exempelvis vid talan om statliga subventioner. I dessa fall kan återigen verksamma sanktionsmedel saknas för att kunna tvinga en stat till efterlevnad av reglerna.

För att ett system byggt på direkt tillämplighet skall fungera krävs en rättslig utveckling där ett successivt erkännande sker i de olika medlemsstaterna, på samma sätt som har skett i de europeiska medlemsstaterna avseende EG-rätten. Systemet skulle vidare kräva att skadestånd skulle kunna utgå till enskilda som incitament för dessa att föra talan. Det skulle också krävas en definiering av domstolars jurisdiktion och kompetens avseende WTO-reglerna. En möjlighet till detta skulle kunna vara att ett nytt avtal kom till stånd, där enskild talerätt och nationella domstolars behörighet slogs fast. DSB skulle också, i en specifik tvist, kunna medge nationella domstolars behörighet, och slutligen skulle en nationell domstol själv

---

¹⁷¹ Se rubriken 3 Folkrättens betydelse för mellanstatliga tvister.

¹⁷² Artikel 249 EGF, se Bernitz & Kjellgren sid. 87

¹⁷³ Artikel 288.2 EGF och Francovich-doktrinen, se sid. 150-151 Bernitz & Kjellgren för mer information.

¹⁷⁴ Se sid. 132 Bernitz & Kjellgren för mer information.

¹⁷⁵ I den mån slutsatser om e contrario kan dras. Det skulle enligt min mening mycket väl kunna hävdas i en domstol att enskild talerätt saknas på grund av att WTO:s avtal har en mycket stark folkrättslig karaktär vilket traditionellt sett inte ger enskilda några rättigheter.

kunna ta upp frågan inom ramen för nationell rättsskipning. Som exempel på det sistnämnda skulle kunna tas tvisten om ståltullar där en amerikansk konsument, återförsäljare eller importör skulle kunna åberopa avtalen inom WTO gentemot de amerikanska stålproducenterna. Ur ett nationellt perspektiv krävs förutom själva behörigheten även att domstolarna ser tvistlösningen som förenlig med den nationella lagstiftningen.

10.9 Globalisering och behovet av direkt tillämplighet

För att ge WTO:s tvistlösningssystem rättssäkerhet måste klara och tydliga regler ställas upp och det skulle vara en klar fördel att införa direkt tillämplighet och direkt effekt. Något som talar för detta är den ökade globaliseringen. Genom direkt tillämplighet och direkt effekt suddas de nationella gränserna ut vilket måste anses önskvärt för den internationella handeln. Problemet med globaliseringen är emellertid att stater traditionellt sett inom folkrätten har ensamrätt på att sanktionera. Ett internationellt sanktionssystem kan då bli komplicerat på grund av de begränsningar som ställs upp inom folkrätten. Enda egentliga sättet att införa sanktioner förenliga med folkrätten är således att stater erkänner och införlivar reglerna i sin nationella rätt på ett effektivt sätt eller ger upp sin nationella ensamrätt. Här framträder direkt tillämplighet och direkt effekt som ett enkelt och önskvärt alternativ. Genom denna metod behåller staterna kontrollen samtidigt som reglerna får internationell giltighet. Emellertid kan problem uppstå om handelspolitiska åtgärder i stor utsträckning kan komma att prövas av olika nationella domstolar. Amerikanska åtgärder skulle då kunna prövas i Sverige och risken är att en åtgärd som ses som protektionistisk av ett land inte alls behöver anses protektionistisk av ett annat land. Detta kan komma att innebära att stater underkänner andra staters domstolars beslut vilket skulle urholka systemet. Ett annat problem är att även om enskild talerätt skulle medges skulle medlemsstaterna ofta vara föremål för talan då det är dessa som infört olika handelsbegränsande regleringar. Återigen är man då beroende av staters medgörlighet. De refererade handelskonflikterna har i vissa fall även visat att EU och USA inte har erkänt eller ansett varandras invändningar befogade. Att erkänna beslut meddelade av varandras nationella domstolar kan likaledes innebära stora problem. Men det måste ändå anses att de positiva aspekterna överväger de negativa då man i WTO:s avtal relativt enkelt skulle kunna utläsa rättigheter och skyldigheter för enskilda. Genom direkt tillämplighet skulle man kunna framtvunga frihandel i en större utsträckning.

11 Slutanalys

Då en part, utan några som helst tendenser att förändra sitt beteende, accepterar sanktioner, såsom skett i hormonfallet, kan det enligt min mening finnas fog för att anse sanktionssystemet otillräckligt. Om sanktionssystemet bedöms vara otillräckligt blir det extremt viktigt att de större parterna känner lojalitet med systemet. För större parter kan det annars finnas en möjlighet att överge systemet, vilket inte torde finnas för de mindre nationerna. Således är det viktigt att aktörerna inser att det, inom den internationella handeln, finns ett ömsesidigt beroende även mellan de stora staterna vilket gynnas av det gemensamma systemet och lojaliteten till detta. Ett sådant synsätt leder till att systemet erhåller legitimitet även från de politiskt och ekonomiskt starka medlemmarna.

Under alla förutsättningar torde det vara eftersträvansvärt att införa möjligheter till skadeståndsanspråk för att undvika att stater periodvis inför handelsbegränsande åtgärder. Det är även eftersträvansvärt att så långt möjligt undvika retaliationsåtgärder då detta endast försämrar den internationella handeln. Visserligen åstadkoms ett avskräckande moment, men man kan ifrågasätta lämpligheten i att använda sig av detta, särskilt med beaktande av att det är fullt möjligt att ersätta retaliation med skadestånd och kompensationsåtgärder. Dessutom kan retaliationsåtgärder komma att drabba en helt annan sektor än den som är föremål för tvisten. Detta kan medföra att en fullt effektiv sektor utsätts för omotiverat högt konkurrenstryck vilket kommer att skada frihandeln som helhet.

Vidare är det önskvärt att rättsutvecklingen inkluderar enskild talerätt och direkt tillämplighet. Målet med detta är dels att den internationella handelsrätten inte skall vara föremål för nationella politiska avvägningar och dels att sanktionssystemet skall bli effektivare. Det skall emellertid framhållas att sanktionssystemet måste anses ha fungerat då retaliation och kompensation har utgått på det vis som är ämnat vid handelskonflikter. Slutsatsen är således att sanktionssystemet visserligen kan anses tillfredställande men att det kan, och bör, förbättras genom att systemet genomgår en "avnationaliserande" förändring i takt med rättsutvecklingen.

Källförteckning

Lagtext:

Europafördrag, 3:e uppl. 2002, Norstedts Juridik

Litteratur:

Bernitz Ulf, Kjellgren, Anders, *Europarättens grunder*, 2:a uppl. 2002, Norstedts Juridik

Malanczuk, Peter, *Akehurst's Modern Introduction to International Law*, 7:e uppl. 1997, Routledge

Melander Göran & Strömberg Håkan, *Folkrätt*, 6:e uppl. 2003, Studentlitteratur

Seth Torsten, *Internationell affärsrätt*, 1990, Studentlitteratur

Seth, Torsten, *Tvistlösning i WTO*, 2000, MercurIUS

Seth, Torsten, *WTO och den internationella handelsordningen*, 2004, Studentlitteratur

Elektroniska källor:

Avtal inom WTO:

Följande sidor besöktes 2005-02-10

http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/03-fa.pdf

Titel: Final Act Embodying the Results of the Uruguay Round of Multilateral Trade Negotiations

http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/04-wto.pdf

Titel: Marrakesh Agreement establishing the World Trade Organization

http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/gatt47_e.pdf

Titel: General Agreement on Tariffs and Trade

http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/15-sps.pdf

Titel: Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures

http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/17-tbt.pdf

Titel: Agreement on Technical Barriers to Trade

http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/26-gats.pdf

Titel: Annex 1B: General Agreement on Trade in Services

http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/27-trips.pdf

Titel: Annex 1C Agreement on Trade-Related aspects of Intellectual Property Rights

http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/28-dsu.pdf

Titel: Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes

Rapporter meddelade av DSB:

Följande sidor besöktes 2005-02-10 (Källorna följer fotnoternas ordning i uppsatsen)

<http://www.worldtradelaw.net/reports/gattpanels/eecbananas.pdf>

Titel: EEC – Member States’ Import Regimes for Bananas: Report of the Panel (DS32/R), (Bananas I)

<http://www.worldtradelaw.net/reports/gattpanels/eecbananasII.pdf>

Titel: EEC – Import Regimes for Bananas: Report of the Panel (DS38/R), (Bananas II)

[http://www.worldtradelaw.net/reports/wtopanelsfull/ec-bananas\(panel\)\(us\)\(full\).pdf](http://www.worldtradelaw.net/reports/wtopanelsfull/ec-bananas(panel)(us)(full).pdf)

Titel: European Communities – Regime for the Importation, Sale and Distribution of Bananas, Complaint by the United States, Report of the Panel, (Bananas III)

[http://www.worldtradelaw.net/reports/wtopanels/ec-bananas\(panel\)\(21.5\)\(ecuador\).pdf](http://www.worldtradelaw.net/reports/wtopanels/ec-bananas(panel)(21.5)(ecuador).pdf)

Titel: European Communities – Regime for the Importation, Sale and Distribution of Bananas, Recourse to Article 21.5 by Ecuador, Report of the Panel, (Bananas IV)

[http://www.worldtradelaw.net/reports/wtopanels/us-steelsafeguards\(panel\).pdf](http://www.worldtradelaw.net/reports/wtopanels/us-steelsafeguards(panel).pdf)

Titel: United States – Definitive Safeguard Measures on Imports of Certain Steel Products, Reports of the Panel

<http://www.worldtradelaw.net/reports/gattpanels/usdisc.pdf>

Titel: United States Tax Legislation (DISC): Report of the Panel presented to the Council of Representatives on 12 November 1976 (L/4422–23S/98)

[http://www.worldtradelaw.net/reports/wtopanels/us-fsc\(panel\).pdf](http://www.worldtradelaw.net/reports/wtopanels/us-fsc(panel).pdf)

Titel: United States – Tax Treatment for “Foreign Sales Corporations” Report of the Panel

[http://www.worldtradelaw.net/reports/wtopanels/us-fsc\(panel\)\(21.5\).pdf](http://www.worldtradelaw.net/reports/wtopanels/us-fsc(panel)(21.5).pdf)

Titel: United States – Tax Treatment for “Foreign Sales Corporations”, Recourse to Article 21.5 of the DSU by the European Communities, Report of the Panel

[http://www.worldtradelaw.net/reports/wtopanels/us-byrd\(panel\).pdf](http://www.worldtradelaw.net/reports/wtopanels/us-byrd(panel).pdf)

Titel: United States – Continued Dumping and Subsidy Offset Act of 2000, Report of the Panel

[http://www.worldtradelaw.net/reports/wtopanels/ec-hormones\(panel\)\(us\).pdf](http://www.worldtradelaw.net/reports/wtopanels/ec-hormones(panel)(us).pdf)

Titel: EC Measures Concerning Meat and Meat Products (Hormones), Complaint by the United States, Report of the Panel

Rapporter meddelade av AB:

Följande sidor besöktes 2005-02-10 (Källorna följer fotnoternas ordning i uppsatsen)

[http://www.worldtradelaw.net/reports/wtoab/ec-bananas\(ab\).pdf](http://www.worldtradelaw.net/reports/wtoab/ec-bananas(ab).pdf)

Titel: European Communities – Regime for the Importation, Sale and Distribution of Bananas, AB-1997-3

[http://www.worldtradelaw.net/reports/wtoab/us-steelsafeguards\(ab\).pdf](http://www.worldtradelaw.net/reports/wtoab/us-steelsafeguards(ab).pdf)

Titel: United States – Definitive Safeguard Measures on Imports of Certain Steel Products, AB-2003-3

[http://www.worldtradelaw.net/reports/wtoab/us-fsc\(ab\).pdf](http://www.worldtradelaw.net/reports/wtoab/us-fsc(ab).pdf)

Titel: United States – Tax Treatment for “Foreign Sales Corporations” AB-1999-9

[http://www.worldtradelaw.net/reports/wtoab/us-fsc\(ab\)\(21.5\).pdf](http://www.worldtradelaw.net/reports/wtoab/us-fsc(ab)(21.5).pdf)

Titel: United States – Tax Treatment for “Foreign Sales Corporations”, Recourse to Article 21.5 of the DSU by the European Communities, AB-2001-8

[http://www.worldtradelaw.net/reports/wtoab/us-byrd\(ab\).pdf](http://www.worldtradelaw.net/reports/wtoab/us-byrd(ab).pdf)

Titel: United States – Continued Dumping and Subsidy Offset Act of 2000, AB-2002-7

[http://www.worldtradelaw.net/reports/wtoab/ec-hormones\(ab\).pdf](http://www.worldtradelaw.net/reports/wtoab/ec-hormones(ab).pdf)

Titel: EC Measures Concerning Meat and Meat Products (Hormones), AB-1997-4

Övrigt material publicerat av WTO:

Följande sidor besöktes 2005-02-10

http://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/european_communities_e.htm

Titel: The European Communities and the WTO

http://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/usa_e.htm

Titel: United States of America and the WTO

http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm

Titel: Members and observers

http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_status_e.htm

Titel: Disputes chronologically

http://www.wto.org/english/tratop_e/sps_e/sps_agreement_cbt_e/c5s3p2_e.htm

Titel: 5.3 The Hormones Case

http://trade-info.cec.eu.int/doclib/docs/2004/january/tradoc_115589.pdf

Titel: United States – Tax Treatment for “Foreign Sales Corporations”, Recourse by the European Communities to Article 4.10 of the SCM Agreement and Article 22.7 of the DSU

Förordningar utfärdade av EU:

Följande sidor besöktes 2005-02-10

http://www2.thomsonfakta.se/westlawse/eupdf/l_15720020615sv00080024.pdf

Titel: Rådets Förordning (EG) nr 1031/2002

http://www2.thomsonfakta.se/westlawse/eupdf/l_32620031213sv00010001.pdf

Titel: Rådets Förordning (EG) nr 2168/2003

(Upphävande av Rådets Förordning (EG) nr 1031/2002)

http://www.kommers.se/binaries/attachments/2517_Varor_som_kommer_att_omfattas_av_straftullar.pdf

Titel: Rådets Förordning (EG) nr 2193/2003

Direktiv utfärdat av EU:

Följande sida besöktes 2005-02-10

[http://www.agriculture.gov.ie/feedingstuffs/legislation/Animal_Health/EU_Legislation/MedicatedFeeds\(90_167\).pdf](http://www.agriculture.gov.ie/feedingstuffs/legislation/Animal_Health/EU_Legislation/MedicatedFeeds(90_167).pdf)

Titel: Council Directive of 26 March 1990, laying down the conditions governing the preparation, placing on the market and use of medicated feedingstuffs in the Community, (90/167/EEC)

Lagstiftning antagen av amerikanska kongressen:

Följande sidor besöktes 2005-02-10 (Källorna följer fotnoternas ordning i uppsatsen)

http://a257.g.akamaitech.net/7/257/2422/14mar20010800/edocket.access.gpo.gov/cfr_2003/pdf/3CFR7529.pdf

Titel: Proclamation 7529 of March 5, 2002: To Facilitate Positive Adjustment to Competition From Imports of Certain Steel Products

http://assembler.law.cornell.edu/uscode/html/uscode26/usc_sup_01_26_10_A_20_1_30_N_40_IV_50_A.html

Titel: Domestic International Sales Corporations (DISC) Provisions (1971)

http://assembler.law.cornell.edu/uscode/html/uscode26/usc_sup_01_26_10_F_20_61_30_A_40_III_50_C.html

Titel: Deficit reduction Act of 1984 (discussing the FSC Provisions)

<http://www.useu.be/ISSUES/fscbill.pdf>

Titel: FSC Repeal and Extraterritorial Income Exclusion Act of 2000

http://frwebgate.access.gpo.gov/cgi-bin/getdoc.cgi?dbname=108_cong_bills&docid=f:h4520enr.txt.pdf

Titel: H.R.4520: American Jobs Creation Act of 2004 (Enrolled as Agreed to or Passed by Both House and Senate)

http://frwebgate.access.gpo.gov/cgi-bin/getdoc.cgi?dbname=106_cong_reports&docid=f:hr948.106.pdf

Titel: Continued Dumping and Subsidy Offset Act of 2000
("The Byrd Amendment")

Källor publicerade av Kommerskollegium:

Följande sidor besöktes 2005-02-01

http://www.kommers.se/documents_show.asp?id=661

Titel: Banantvisten –historik
Publicerad 2001-01-01

http://www.kommers.se/news_show.asp?id=108

Titel: EU inför tilläggstullar på amerikanska produkter
Publicerad 2004-03-01

http://www.kommers.se/news_show.asp?id=149

Titel: Skiljedom fastslår storlek på tilläggstullar i handelstvist med USA
Publicerad 2004-09-01

http://www.kommers.se/documents_show.asp?id=831

Titel: FSC/ETI-tvisten mellan EU och USA – överblick
Publicerad 2004-11-01

Källa publicerad av Riksdagen:

Följande sida besöktes 2005-02-01

http://www.riksdagen.se/eu/riksdagen/faktapm2/UD/Ud99_081.htm

Titel: Faktapromemoria om meddelande från Europeiska kommissionen
Faktapromemorian publicerad 1999-03-25

Källor publicerade av Regeringen:

Följande sida besöktes 2005-02-01

<http://www.regeringen.se/sb/d/2654/a/14545>

Titel: Avtalen i WTO
Artikeln senast uppdaterad 2004-11-01

Övriga elektroniska källor:

Följande sidor besöktes 2005-02-10

<http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=1804&a=273914>

Titel: EU häver handelssanktioner mot USA

Publicerad 2004-10-25

<http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=1805&a=182177>

Sidan besöktes 2004-11-28

http://www.aftonbladet.se/vss/telegram/0,1082,64250108_854_,00.html

Titel: EU kan införa strafftullar mot USA

Publicerad 2004-11-17

<http://www.corren.se/archive/2004/1/15/hhphhq1u9quwrr0.xml?category=1mr1j6qsuj80twq>

Titel: EU vill ha handelssanktioner mot USA

Publicerad 2004

http://www.diakonia.se/files/fokus_pa_handel2.pdf

Titel: Fokus på världshandeln: Världshandelsorganisationen WTO – bakgrund och organisation

Sidan publicerad i november 2001

<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=678&a=223196>

Titel: EU i nytt handelskrig med USA

Publicerad 2004-01-15

http://www.eu-upplysningen.se/templates/EUU/standardRightMenuTemplate_2547.aspx

Titel: EU och WTO

Sidan senast uppdaterad 2004-10-01

<http://www.eurunion.org/News/press/2003/2003034.htm>

Titel: News Releases, Foreign Sales Corporations

<http://www.frihandel.nu/steel.asp>

Titel: Ståltullens vinnare och förlorare

<http://www.sr.se/ekot/arkiv.asp?DagensDatum=2004-08-31&Artikel=465074>

Titel: EU kan få införa sanktioner mot USA

Publicerad 2004-08-31

http://www.svd.se/dynamiskt/naringsliv/did_8059196.asp

Titel: WTO tillåter sanktioner mot USA

Publicerad 2004-08-31

http://www.swedenabroad.se/pages/general_20972.asp

Sidan besöktes 2004-11-28

http://www.swedishtrade.se/i_utlandet/landrapporter/usa.htm

Titel: Rapport från Utrikesdepartementet: USA

Rapporten publicerades 2002-06-20